

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ІМ. ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Удосконалення механізмів управління прибутком підприємства

Освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

К.В.Ілляшенко

Студент:

(підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Д.В. Пуцко

Група:

ФМ-91

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 74 стор., 11 рис., 3 табл., 67 джерел літератури, додатки.

Мета роботи - дослідження теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо ефективного управління прибутком підприємства.

Об'єкт дослідження – економічні відносини, що виникають у процесі формування прибутку підприємства та його аналізу.

Предмет дослідження – аналіз та управління прибутком ТОВ «Армат».

У першому розділі визначено сутність прибутку підприємства; інформаційну базу для його аналізу; визначені основні напрями управління прибутком на підприємстві та методичні підходи до аналізу прибутку, зокрема шляхом маржинального аналізу.

У другому розділі роботи проведено аналіз та оцінку прибутку та факторів, що на нього вплинули по ТОВ «Армат» в цілому, та його окремим підрозділам (цехам), приділено увагу зміни умовно-змінних витрат на прибуток.

Третій розділ роботи присвячений питанням аналізу беззбитковості випуску конкретної продукції по підприємству та наданню рекомендацій щодо внесення змін в асортимент продукції, що виробляється з метою збільшення прибутку.

ПРИБУТОК, ЧИСТИЙ ПРИБУТОК, ЗБИТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, УМОВНО-ПОСТІЙНІ ВИТРАТИ, УМОВНО-ЗМІННІ ВИТРАТИ, ВИРУЧКА, ТОЧКА БЕЗЗБИТКОВОСТІ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1 Поняття прибутку, його функції та джерела інформації для аналізу...	7
1.2 Аналіз та управління прибутком підприємства	11
1.3 Аналіз взаємозв'язку операційних витрат, собівартості та прибутку підприємства	14
2 ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	18
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	18
2.2 Передумови аналізу прибутку підприємства.....	22
2.3 Аналіз прибутку по підприємству в цілому.....	25
2.4 Аналіз прибутку по окремих цехах.....	31
2.5 Аналіз умовно-змінних витрат.....	38
3 АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	46
ВИСНОВКИ.....	54
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	57
Додаток А.....	64
Додаток Б.....	68
Додаток В.....	71

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи. Функціонування будь-якого підприємства, незалежно від його галузевої приналежності та форми власності в сучасних умовах ставить на меті отримання прибутку або забезпечення прибутковості діяльності у майбутньому. Саме наявністю і рівнем прибутку визначається ефективність фінансової діяльності будь-якого підприємства. Тому саме прибуток є одним з найважливіших економічних показників, що узагальнює результати фінансово-господарської діяльності підприємства та формує комплексну оцінку ефективності цієї діяльності.

Отриманий підприємством рівень прибутку є основним відбитком всіх виробничо-господарських процесів, які мають місце під час функціонування підприємства. Його можна вважати кількісним і якісним критерієм ефективності менеджменту на підприємстві, сучасності технологій, рівня продуктивності праці, економії виробничих витрат. З цієї точки зору прибуток можна вважати індикатором ефективного використання підприємством трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, а тему даної магістерської роботи є актуальною на сьогодні.

Мета роботи - дослідження теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо ефективного управління прибутком підприємства.

Завдання дослідження, які поставлені та вирішені для досягнення мети роботи:

- розглянути поняття «прибуток»;
- охарактеризувати інформаційну базу аналізу фінансових результатів;
- дослідити систему управління прибутком на підприємстві;
- проаналізувати методичні підходи до аналізу прибутку за допомогою маржинального аналізу;
- провести аналіз прибутку та прибутковості основної діяльності ТОВ «Армат», що випускає запорну арматуру різних видів;

-запропонувати шляхи збільшення прибутку підприємства за допомогою маржинального аналізу.

Об'єкт дослідження – економічні відносини, що виникають у процесі формування прибутку підприємства та його аналізу.

Предмет дослідження –аналіз та управління прибутком ТОВ «Армат».

Методи дослідження, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, аналітичний, порівняльний, маржинальний аналіз, графічний.

Структура роботи. У першому розділі визначено сутність прибутку підприємства; інформаційну базу для його аналізу; визначені основні напрями управління прибутком на підприємстві та методичні підходи до аналізу прибутку, зокрема шляхом маржинального аналізу.

У другому розділі роботи проведено аналіз та оцінку прибутку та факторів, що на нього вплинули по ТОВ «Армат» в цілому, та його окремим підрозділам (цехам), приділено увагу зміни умовно-змінних витрат на прибуток.

Третій розділ роботи присвячений питанням аналізу беззбитковості випуску конкретної продукції по підприємству та наданню рекомендацій щодо внесення змін в асортимент продукції, що виробляється з метою збільшення прибутку.

Фактологічну основу роботи складають наукові, науково-методичні та науково-практичні праці вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріали періодичного друку, законодавчі та нормативні акти, фінансова звітність підприємства, дані бухгалтерського та управлінського обліку.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття прибутку, його функції та джерела інформації для аналізу

Як ми вже вказували на початку роботи, прибуток підприємства відіграє важливу роль у його системі управління фінансами, є власністю підприємницьких структур, основним джерелом добробуту власників.

Прибуток як поняття і економічне явище багато досліджувався вітчизняними та зарубіжними науковцями. Так Поддєрьогін А.М. [60] вказує, що прибуток є частиною додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу. Після того, як вартість, втілена у створеному продукті, буде реалізована і набере грошової форми – підприємство одержить прибуток [8].

Покропивний С.Ф. під прибутком розуміє залишену після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства частину виручки [11].

Господарський кодекс України так трактує це поняття «прибуток (дохід) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань».

Бланк І.А. відзначає, що в процесі підприємницької діяльності створений у сфері виробництва та послуг чистий дохід є відображенням прибутку як економічної категорії [7].

Параскевич Л.В. у своїй праці [36] виокремлює такі основні характеристики прибутку підприємств (рисунок 1.1).

Як бачимо, немає єдиного підходу у трактуванні поняття «прибуток». Ми під прибутком будемо розуміти чистий дохід, отриманий підприємством в процесі підприємницької діяльності, зменшений на суму всіх його витрат.



Рисунок 1.1 – Загальні характеристики прибутку підприємства [34]

Основними функціями прибутку є [16]:

- оцінка (характеризує ефективність діяльності);
- розподільча (інструмент розподілу доходу між підприємством і державою, підприємством і його працівниками, виробничою і невиробничою сферами);
- стимулююча (джерело стимулюючих фондів);
- відтворювальна (джерело розширеного відтворення).

Іноді до цих функцій додають функцію оптимізації, яка передбачає прийняття та реалізацію керівниками підприємства ефективних управлінських рішень з обов'язковим отриманням позитивного фінансового результату.

Для визначення прибутку виокремлюють 2 підходи: бухгалтерський та економічний. При бухгалтерському підході прибуток визначається як різниця між виручкою та витратами, а при економічному: як різниця між виручкою та

витратами, а також витратами втрачених можливостей (тобто альтернативними витратами).

На формування прибутку впливають різні фактори вказані на рис. 1.2 [62].



Рисунок 1.2 – Фактори, що впливають на формування прибутку

В залежності від цілей для аналізу прибутку використовують різні джерела інформації:

1. Фінансову звітність підприємства (найчастіше форми №2 – Звіт про фінансові результати, Ф.№1 – Баланс).

Схема формування прибутку у звітності показана на рис. 1.3 [33].

2. Дані оперативного, бухгалтерського і статистичного обліку і звітності (товарно-транспортні накладні, платіжні доручення, розрахунки, довідки бухгалтерії; - дані рахунків: 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»,

витратних рахунків 8 класу «Витрати за елементами» і 9 класу «Витрати діяльності»; рахунки 7 класу «Доходи і результати діяльності»; облікові регістри: журнали 5, 6 і 7).

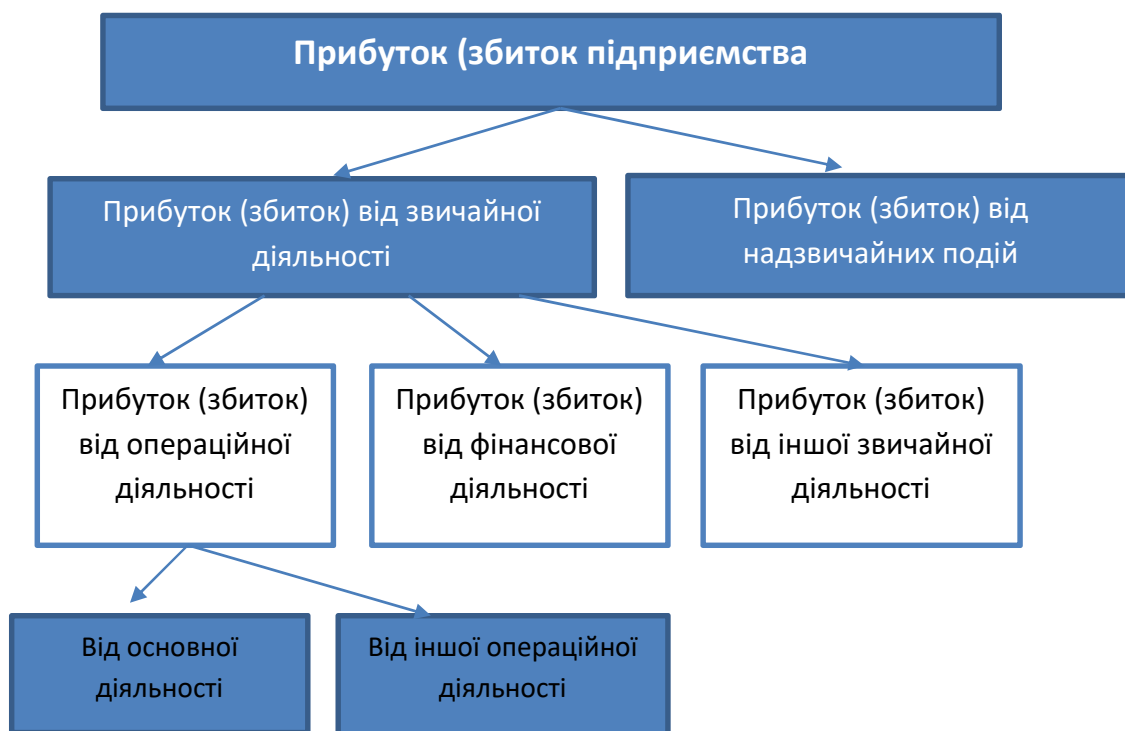


Рисунок 1.3 – Схема формування прибутку у звітності

3. Статистичну звітність (ф. №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську і кредиторську заборгованість», ф. №1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства») [14].

4. Позаоблікову інформацію (матеріали ревізій, аудиту, виробничих нарад, конференцій, преси, спостережень, обстежень).

5. Нормативна база (НП(С)БО 1«Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.13р.; Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591, П(С)БО 15 «Дохід» тощо).

1.2 Аналіз та управління прибутком підприємства

Прибуток є досить складним явищем, не менш складним процесом є і аналіз прибутку.

Основні форми аналізу прибутку наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Основні форми аналізу прибутку [37]

Ознака	Форми аналізу
За об'єктами дослідження	- аналіз формування прибутку - аналіз розподілу і використання прибутку
За суб'єктами дослідження	- зовнішній аналіз - внутрішній аналіз
За періодами проведення	- попередній - оперативний - ретроспективний - прогнозний аналіз прибутку
За ступенем деталізації	- аналіз прибутку по всьому підприємству - аналіз прибутку за певними підрозділами або центрами відповідальності
За обсягом дослідження	- повний - тематичний
За методами	- кількісний або якісний; - формалізований або неформалізований

При проведенні аналізу прибутку формалізованими методами можна використовувати такі прийоми аналізу, як:

- горизонтальний аналіз (порівняння показників прибутку за ряд попередніх років або з даними на початок періоду);
- вертикальний аналіз (визначення структури, питомої ваги складових),
- порівняльний аналіз (порівняння показників прибутку з показниками конкурентів, аналогічними підприємства, кращими на ринку, або коермих підрозділів підприємства);
- трендовий аналіз (прогнозування існуючої тенденції у зміні показників на майбутнє);
- маржинальний аналіз (аналіз, що встановлює взаємозв'язок між показниками прибутку, витрат, обсягу виробництва). На його застосуванні зупинимось у наступному підрозділі роботи [44, 47].

Алгоритм проведення повного аналізу можна представити схемою (рисунок 1.4).

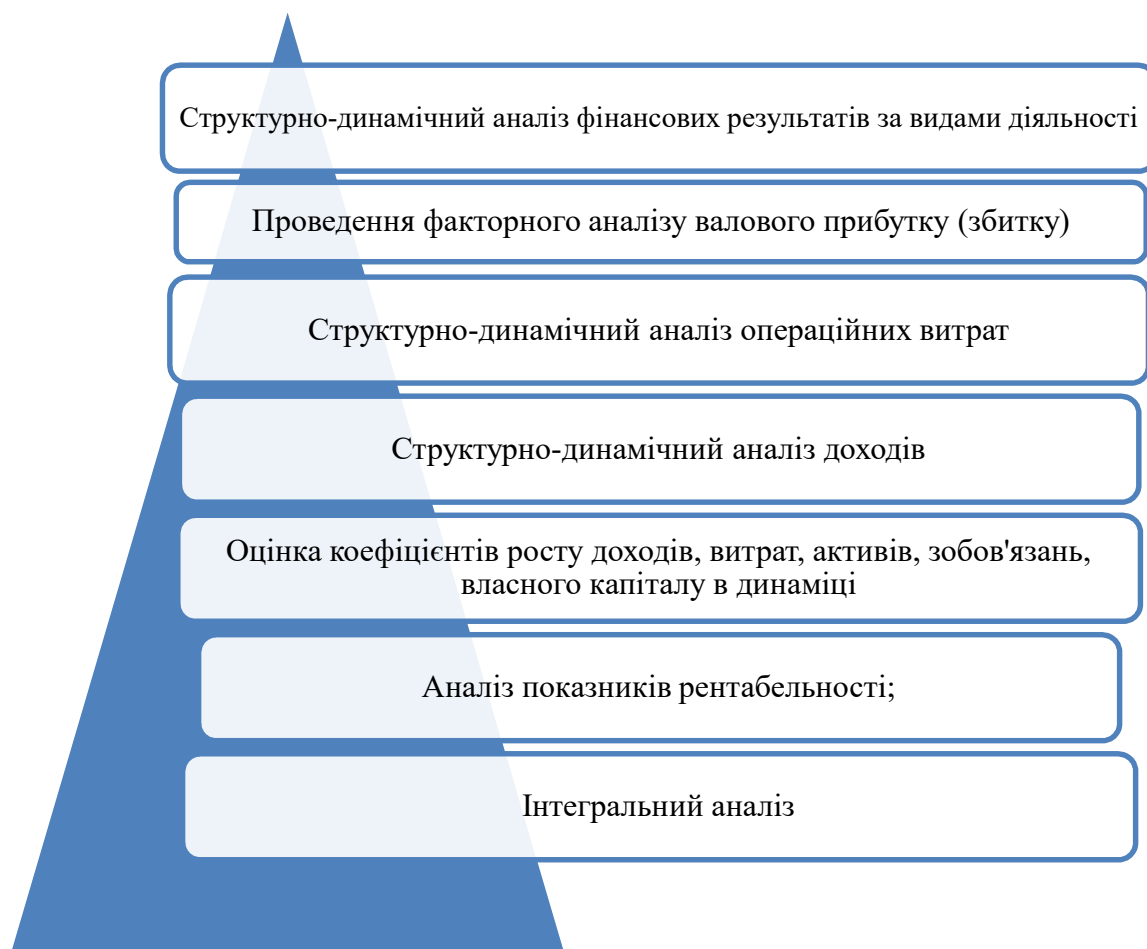


Рисунок 1.4 – Алгоритм проведення повного аналізу прибутку [30]

Багато науковців вважають, що ефективність управління прибутком підприємства доцільно досліджувати у двох напрямках: оцінювання ефективності формування фінансових результатів з урахуванням оперативних та стратегічних цілей управління, а також оцінювання ефективності використання прибутку підприємства повинно забезпечувати розвиток стратегічного потенціалу суб'єктів господарювання [15, 19, 38, 41].

Чепурко В.В., Блажевич О.Г. [64] виділяють основні принципи, на основі яких має здійснюватись процес управління прибутком:

- системність управління прибутком;
- використання наукових методів в процесі управління прибутком;

- урахування оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику [3, 64];
- наукова обґрунтованість методів і прийомів здійснення управління прибутком. наприклад: метод техніко – економічних розрахунків, балансовий, економіко – статистичний, економіко – математичний.

Створення ефективної системи управління прибутком досягається шляхом оптимізації взаємовідносин та обміну інформацією між внутрішніми структурними службами та підрозділами підприємства, що пов'язані між собою. Вони повинні забезпечувати розробку та прийняття управлінських рішень з окремих аспектів формування, розподілу та використання прибутку і нести відповідальність за отримані результати [2, 10, 17].

Враховуючи те, що система управління прибутком є складовою загальної системи управління підприємством, її організаційне забезпечення повинно бути інтегроване з загальною організаційною структурою управління. Сукупність функціонально та організаційно поєднаних підрозділів, дій і процедур, а також набір математичних та фінансово-аналітичних методів, що визначають методологічну основу узгодження кожного підрозділу системи формують модель управління прибутком підприємства [9, 23, 25].

Основними задачами управління формуванням прибутку підприємства є такі: забезпечення максимізації розміру прибутку; забезпечення оптимальних пропорцій між прибутком і рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку та постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності, ліквідності та платоспроможності підприємства, підтримка інвестиційної привабливості [16, 36].

Ефективність та результативність здійснення господарської діяльності, прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства залежить від управління показниками фінансової системи, зокрема прибутком. Таким чином, досягнення ефективності управління прибутком в сучасних умовах господарювання вимагає відповідально ставитись до процесу організації

управління та формування інформаційної бази про узагальнюючий показник діяльності – прибуток, що є необхідним для оперативного управління підприємством і прийняття управлінських рішень загалом. Далі більш детально розглянемо маржинальний аналіз прибутку, бо саме його ми будемо використовувати для аналізу прибутку конкретного підприємства у другому розділі роботи [49, 52].

1.3 Аналіз взаємозв'язку операційних витрат, собівартості та прибутку підприємства

На сьогодні при аналізі прибутковості потрібно враховувати не тільки фінансові аспекти, а й маркетингові (тобто виробництво продукції, яка користується стабільним попитом, за прийнятними для підприємства і споживачів цінами).

Тут в нагоді стане маржинальний аналіз або аналіз «витрати – обсяг – прибуток» (скорочено CVP-аналіз (Cost – Volume – Profit)). Цей аналіз – є методом системного аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва, виручки (доходу) і прибутку, що таким чином формує основну модель фінансової діяльності, допомагає здійснювати короткострокове планування діяльності підприємства і об'єктивно оцінювати ефективність альтернативних рішень [11, 60].

Маржинальний аналіз дозволяє визначити: обсяг продукції для відшкодування всіх витрат і отримання бажаного розміру прибутку; розмір прибутку при запланованому обсязі виробництва; як зміниться прибуток за умови зміни витрат, обсягу виробництва, ціни реалізації [30, 4, 45].

Застосування такого аналізу потребує дотримання наступних припущень:

- всі витрати розділяються на постійні та змінні; поведінка та рух витрат та виручки лінійні в межах області релевантності;

- постійні витрати не змінюються відповідно до зміни обсягу виробництва, змінні витрати змінюються пропорційно обсягу виробництва;
- змінні витрати на 1цю продукції (питомі змінні витрати) є незмінними;
- ціни реалізації продукції, ціни на матеріали та послуги в рамках аналізу є незмінними;
- продуктивність праці не змінна;
- на зміну витрат впливає лише обсяг виробництва, а обсяг продажу дорівнює обсягу виробництва;
- асортимент продукції є незмінним [2, 22, 47, 51].

Основними елементами CVP-аналізу є:

- поріг рентабельності (точка беззбитковості);
- маржинальний дохід;
- маржинальний запас міцності;
- операційний важіль (виробничий леверидж) [24].

Точка беззбитковості – це критичний обсяг реалізації (або виробництва), при якому доходи підприємства дорівнюють його витратам, а прибуток відповідно дорівнює нулю.

Багато авторів [3, 14, 22] для розрахунку точки беззбитковості пропонують три основні методи: графічний; метод рівнянь; метод маржинального доходу.

При застосуванні графічного методу спочатку наносять лінію постійних витрат, потім будують лінію змінних витрат, а потім наносять лінію виручки від реалізації. Точка беззбитковості буде знаходитись на перетині лінії виручки і лінії сумарних витрат (рис. 1.5).

Метод рівнянь. Метод рівнянь для визначення точки беззбитковості пропонує наступне співвідношення:

$$Pr = B - Zm - P \quad (1.1)$$

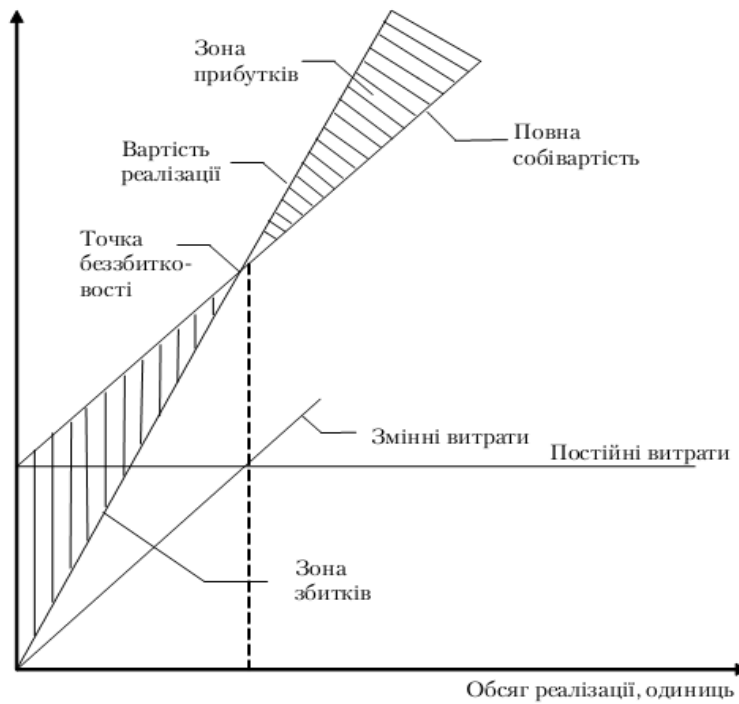


Рисунок 1.5 - Графік аналізу поведінки витрат, прибутку і обсягу продажу

де V – виручка від реалізації продукції, грн.;

Z_m – загальні змінні витрати, грн.;

P – загальні постійні витрати, грн.

Якщо попередню формулу деталізувати, отримаємо:

$$Pr = c * K - z * K - P \quad (1.2)$$

Де c – ціна за одиницю продукції;

K – кількість одиниць продукції;

z – змінні витрати на одиницю продукції;

P – загальні постійні витрати.

Метод маржинального доходу можна вважати модифікацією попереднього методу, що ґрунтується на використанні таких формул:

$$ТБ(од.) = P / (c - z) = P / мд \quad (1.3)$$

де $TB_{од.}$ – точка беззбитковості в натуральних одиницях;

мд – маржинальний дохід на одиницю.

Маржинальний дохід - це різниця між виручкою підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) і сумою змінних витрат.

$$TB(\text{гр. од.}) = TB_{од.} * ц \quad (1.4)$$

Де $TB_{гр.од.}$ – точка беззбитковості у грошових одиницях;

Розмір маржинального доходу характеризує внесок підприємства в покриття постійних витрат і отримання прибутку [27, 43, 58].

Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, ціни або обсягу реалізації дозволяє проконтролювати та оцінити вплив на прибуток параметрів виробництва. Для аналізу чутливості розраховують такий показник, як запас міцності (величина, на яку фактичні (заплановані) обсяги реалізації перевищують критичний обсяг реалізації (TB), він відображає граничну величину зниження обсягу продажів без ризику понести збитки.

Виробничий леверидж характеризується можливістю впливати на формування прибутку від реалізації продукції шляхом зміни обсягу реалізованої продукції та співвідношення змінних і постійних витрат. Останнє означає, що в результаті зростання обсягу виробництва (реалізації) продукції скорочується рівень постійних витрат, а отже, збільшується прибуток на одиницю продукції. Це позначиться відповідним чином на структурі та обсязі основних і оборотних засобів та ефективності їх використання [61].

Розуміння механізму управління формування прибутку підприємства з використанням елементів операційного аналізу дасть змогу менеджерам спрогнозувати та уникнути ймовірності потрапляння в зону фінансової нестабільності, коли запас фінансової міцності різко скорочується за рахунок дії розглянутих вище факторів [64].

2 ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика підприємства

В даній роботі ми будемо аналізувати управління прибутком товариства з обмеженою відповідальністю «Армат» (ТОВ «Армат»). Підприємство зареєстроване у 2002 році.

Основною продукцією ТОВ є трубопровідна арматура, а саме:

- клапани запірні муфтові з КЧ, вентиля (15кч18п2, 15кч18п1, р DN 15, 20, 25, 32, 40, 50) призначені для роботи в якості запірною пристрою на трубопроводах для води і пари;
- клапани зворотні підйомний муфтові з КЧ (16кч11р, 16кч11п DN 15, 20, 25, 32, 40, 50) для запобігання зворотного потоку середовища (води і пара);
- крани кульовий прохідні муфтові з КЧ (11кч31п, 11кч34п1 DN 15, 20, 25, 40, 50), призначені для роботи як запірний пристрій. Робоче середовище - вода, пара, природний газ та ін.;
- фільтри - призначені для фільтрації води в трубопроводах тощо.

Виробничий процес підприємства складається з технологічних і допоміжних операцій, пов'язаних з контролем якості продукції, її пересуванням усередині підприємства і складуванням.

На сьогоднішній день ТОВ має такі ділянки, які беруть участь у виробничому процесі:

- ливарний цех №1;
- механічний цех №2;
- механоскладальний цех №3;
- механоскладальний цех №4.

До складу підприємства входять ділянка легкового транспорту; ділянка експлуатації очисних споруд; ділянка підготовки шихти та ін.

Основні фінансово-економічні результати діяльності підприємства у 2020 році приведені в таблиці 2.1. Для кількісної оцінки ефективності фінансово-економічної діяльності в таблиці розрахований ряд показників рентабельності, що характеризують величину прибутку (від операційної, діяльності до оподаткування та діяльності з урахуванням виплати податків) в розрахунку на одиницю доходу від реалізації готової продукції.

Таблиця 2.1 - Узагальнюючі показники ефективності роботи ТОВ «Армат»

Показники	Од. вим.	6 міс. 2020 р
Абсолютні		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис.грн	3550
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн	3213
Валовий прибуток (збиток)	тис.грн	337
Адміністративні витрати	тис.грн	825
Витрати на збут	тис.грн	70
Інші операційні доходи	тис.грн	182
Інші операційні витрати	тис.грн	0
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис.грн	-376
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис.грн	-606
Податок на прибуток від звичайної діяльності	тис.грн	0
Надзвичайна прибуток (збиток)	тис.грн	0
Податок з надзвичайного прибутку	тис.грн	0
чистий прибуток (збиток)	тис.грн	0
Відносні		
Рентабельність операційної діяльності (прибуток від операційної діяльності / виручка від реалізації)	%	-0,09
Рентабельність звичайної діяльності (прибуток від звичайної діяльності / виручка від реалізації)	%	-0,14
Рентабельність діяльності з урахуванням виплати податків (чистий прибуток / виручка від реалізації)	%	0

У першому півріччі 2020 підприємство отримало валовий прибуток в розмірі 337 тис. грн., Проте понесені витрати на збут і адміністративні настільки високі, що в результаті збиток від операційної діяльності склав 376 тис. грн., від звичайної діяльності до оподаткування- 606 тис. грн. Всього витрати перевищили валовий прибуток в три рази. Однією з причин збитків є високі адміністративні витрати, які за 6 місяців 2020 року склали 825 тис. грн.

З огляду на те, що результати діяльності заводу (прибуток) за період, що розглядається з'явилися негативними, то і показники рентабельності мають негативні значення.

Накопичені непокриті збитки минулих років на 01.07.2020 склали 6858 тис.грн (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Критичні точки фінансово-економічної діяльності підприємства

Найменування показника	За станом на		
	01.01.19	01.01.20	01.07.20
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-4230	-6252	-6858
Відстрочені податкові зобов'язання	1056	0	0
Дебіторська заборгованість	2414	2864	2650
Кредиторська заборгованість	10519	14830	15683

Інтерес представляє динаміка непокритих збитків. Протягом всього аналізованого періоду даний показник має тенденцію до збільшення. Так, в 2018 році непокритий збиток дорівнював 4230 тис.грн, на 01.01.2020 - 6252 тис.грн, та до 01.07.2020 року він виріс і склав 6852 тис.грн.

Збільшення суми збитків пов'язано, зокрема, зі збільшенням суми заборгованості по обов'язкових платежах, які неможливо погасити через відсутність грошових коштів і істотних постійних витрат.

На сьогоднішній день ТОВ «Армат» виробляє запірну арматуру, затребувану внутрішнім ринком України.

Конкурентами ТОВ є підприємства, що випускають аналогічну продукцію на території України, серед них Запорізький арматурний завод, Конотопський арматурний завод та ін.

В результаті ситуації, що склалася на ринку - перенасиченість ринку України запірною арматурою, велика конкурентна боротьба між підприємствами, падіння платоспроможності споживачів продукції - знизився попит на продукцію, що випускається підприємством, спостерігається різке падіння обсягів виробництва і реалізації арматури, характерне для абсолютної більшості українських підприємств, що діють в складних економічних умовах. У підприємства «Армат» обсяги виробництва продукції постійно зменшуються. У 2018 році було всього вироблено трубопровідної арматури 716,9 тис.шт, а за 2019 рік виробництво арматури знизилося до 533,5 тис.шт. За перше півріччя 2020 було вироблено 63,2 тис. шт. трубопровідної арматури.

Обсяги реалізації також знижуються: за 2018 рік ТОВ було реалізовано трубопровідної арматури на суму 12958,7 тис. грн, а в 2019 році обсяг реалізації склав 9834,9 тис.грн.

Розглядаючи весь перелік продукції, що випускається підприємством, можна відзначити, що підприємство має великі резерви для розширення свого асортименту, що в свою чергу зумовлює добрі перспективи для ТОВ на ринку.

Для стимулювання збуту виробленої трубопровідної арматури ТОВ проводить рекламні заходи, бере участь у виставках різного напрямку, друкує свої рекламні матеріали у періодичному друку та мережі Internet, проводяться розсилки комерційних пропозицій по електронній пошті.

Спостерігаються простои в виробництві через відсутність сировини і матеріалів, недовиконання з цієї причини планових показників виробництва арматури. Через велику кількість матеріалів, що беруть участь у виробничому процесі, робота підприємства будується на великому переліку постачальників тих чи інших видів сировини і матеріалів, тому процес виділення основних постачальників дещо ускладнений. Так, підприємство отримує чавун з

«Криворіжсталі», феросиліцій з Запорізького заводу феросплавів, бетоніт з м.Костянтинівка, пароніт – з Білої Церкви тощо.

У наступному підрозділі роботи перейдемо до аналізу прибутку підприємства.

2.2 Передумови аналізу прибутку підприємства

Даний розділ присвячений детальному вивченню процесу формування прибутку на підприємстві. Так як на величину отриманого в результаті виробничої діяльності підприємства прибутку впливають ряд факторів, таких як: обсяги виробництва кожного виду продукції, ціна, величина умовно-змінних витрат на кожен вид продукції, сума умовно-постійних витрат, що існують на підприємстві, то метою даного дослідження було проаналізувати, наскільки відхилення фактичних значень перерахованих вище факторів від планових вплинуло на результати виробничої діяльності підприємства у першому півріччі 2020 року, тобто на його прибуток (збиток).

Крім того, паралельно було проведено поелементний аналіз умовно-змінних витрат по кожному виду продукції, що дозволило виявити причини відхилення фактично понесених умовно-змінних витрат від їх запланованої величини.

Для зручності читання основні результуючі таблиці наведені на окремих сторінках та у додатках.

Аналіз проведемо на основі порівняння фактичних даних ТОВ з плановими за перше півріччя 2020 року. Необхідний для проведення аналізу розподіл витрат на умовно-змінні і умовно-постійні зроблено за узгодженням з співробітниками планово-економічного відділу підприємства.

Проведений аналіз заснований на наступних допущах і передумовах:

1. Підприємством здійснюється планування обсягів випуску за видами продукції на майбутній рік. А планова калькуляція собівартості базується на

фактичних обсягах випущеної за певний період продукції. Для цілей зіставлення плану з фактом і виявлення відхилень за рахунок зміни обсягів і структури виробництва, планові показники були розраховані на плановий обсяг випуску продукції ТОВ. Тому планові дані, відображені в цьому аналізі, і дані планової калькуляції підприємства можуть не збігатися.

2. Норми витрат на одиницю продукції є в двох джерелах:

- в розшифровці матеріальних витрат, витрат по паливу і електроенергії по кожному виду виробу,

- в плановій калькуляції.

Ці норми повинні збігатися, але реально за деякими видами продукції спостерігається розбіжність даних цих двох джерел. Тому при аналізі в якості основи були взяті дані про норми витрат на одиницю продукції відповідно до планової калькуляції, так як саме вони є останніми і, можливо, враховують коригування до даних з першого джерела.

3. Дані по тих видах продукції, які не випускалися в першому півріччі 2020 року, не відображені в плановій калькуляції. Тому по ним норми витрат на сировину, паливо і енергію були взяті з першого джерела - розшифровок матеріальних витрат, витрат по паливу і електроенергії.

Розшифровки матеріальних витрат, витрат по паливу і електроенергії в Компанії є не по всіх видах виробів (особливо це стосується товарів народного споживання). Тому з тих видів, на які немає норм витрат і випуск яких в першому півріччі 2020 року не здійснювався, показники норм витрат на одиницю продукції були взяті із планових калькуляцій за попередній рік (якщо мав місце випуск таких виробів в 2019 році), або були оцінені самостійно або на рівні витрат фактичної калькуляції (якщо мав місце фактичний випуск цієї продукції), або на основі норм витрат за іншими видами продукції цієї ж групи. Так, дані про норми витрат на сировину і матеріали для кутника, муфти, контргайки Ду15 і Ду20, трійника, засувки для газу Ду50 взяті з планової калькуляції за 2019 рік, а для контргайки Ду25, хомута малого для стільчика, ручки меблевої, фільтра фланцевого Ду15 - оцінені нами самостійно.

За таким видам продукції як хомут малий для стільчика і ручка меблева (цех №4) є дані про фактичні витрати на одиницю продукції, проте в плановій калькуляції норми витрат за всіма статтями стоять нульові. До того ж, розшифровки матеріальних витрат, витрат по паливу і електроенергії на них немає. Тому в якості планових були прийняті фактичні витрати на одиницю продукції.

У підприємства немає затверджених норм зарплати (основної та додаткової) на одиницю продукції. Замість цього, для більшості видів виробів існують відрядні розцінки на збірку однієї шт. виробу. Основна зарплата на одиницю продукції в основному формується за рахунок відрядних розцінок, але в неї також включається і якась частка почасової зарплати робітників, яка розподіляється за всіма видами випущеної продукції. Додаткова заробітна плата включає доплати за роботу в шкідливих і особливо шкідливих умовах праці, а також за роботу у вечірній і нічний зміні. Фактично, додаткова зарплата відрядників розраховується як погодинна (тобто на базі кількості виходів, а не обсягу виробленої продукції).

Норма витрат від браку прийнята на підприємстві - 10% від суми витрат на сировину і матеріали, комплектуючі вироби, паливо, енергію и основну зарплату (крім ливарного виробництва).

Планова величина умовно-постійних витрат за 6 місяців 2020 року по підприємству в цілому розрахована нами відповідно до прийнятої у ТОВ методики обліку цих витрат у плановій калькуляції. Такі витрати в сумі складають 1101,1% від основної зарплати (11,1% - знос інструменту, 410% - витрати на експлуатацію обладнання, 190% - цехові витрати и 490% - загальнозаводські витрати).

І в плановій, і у фактичній калькуляції облік товарної продукції здійснюється за оптовими цінами, тобто на підприємстві не ведеться облік фактично отриманої виручки від реалізації за кожним видом продукції. Через це неможливо визначити відхилення фактично отриманого прибутку від

планового його розміру за кожним видом продукції за рахунок різниці цін фактичної реалізації від оптових облікових цін.

Так як фактичні дані підприємства, представлені в офіційній звітності (Форма №2 - Звіт про фінансові результати) навмисно спотворювалися з метою отримання більш сприятливих результатів діяльності, то реально отриманий ТОВ збиток від реалізації склав більше, ніж показаний офіційно. Для цілей аналізу фактичний обсяг реалізації був взятий згідно виручки від реалізації, представленої в Формі №2, сума змінних витрат - відповідно до фактичної калькуляції, а сума постійних витрат - згідно з даними відомостей аналітичного обліку №12 та №15.

2.3 Аналіз прибутку по підприємству в цілому

Результати розрахунків, проведених для аналізу прибутку, представлені в табл. 2.3 «Аналіз прибутку по ТОВ «Армат».

Згідно з плановими розрахунками, сума валового прибутку по ТОВ в цілому за 6 місяців 2020 року повинна була скласти 1021551 грн. Однак фактично підприємство зазнало збитків у розмірі 966694 грн. Таким чином, відхилення фактичної величини прибутку від планової склало 1988245 грн., тобто майже 2 млн. грн.

Як видно з наведеної таблиці 2.3, основними факторами, що вплинули на це відхилення в бік погіршення результатів діяльності, є розбіжності між фактичними обсягом і структурою реалізації продукції і запланованими обсягом і структурою виробництва. За рахунок зміни обсягу виробництва прибуток ТОВ відхилився від запланованого на 2894098 грн., А за рахунок зміни структури виробництва - на 1014819 грн. у бік зменшення. Тут слід зазначити, що в цілому по заводу фактично реалізована продукція в натуральному вираженні (в штуках) перевищила її заплановану кількість.

Таблиця 2.3 – Аналіз прибутку по підприємству

Показники	Разом			Разом по цеху №4			Разом по цеху №3			Разом по цеху №2			Разом по ливарному виробництву			Інша продукція		
	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхл.	План	Факт	Відхл.	План	Факт	Відхл
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Обсяг виробництва, шт.	880070	2233302	1353232	796980	63777	-733203	25090	2880	-22210	58000	916935	858935	0	1249710	1249710	0	X	X
Питома вага у загальному обсязі, частки од.	1,00	1,00	0,00	0,91	0,03	-0,88	0,03	0,00	-0,03	0,07	0,41	0,34	0,00	0,56	0,56	0,00	X	X
Ціна одиниці, грн./шт.				8,02	5,58	-2,44	152,28	136,90	-15,38	1,35	0,09	-1,26	0,50	0,50	0,00	0	X	X
Обсяг реалізації (за гурт.обліковими цінами), грн.	10288763	1573070	-8715693	6389742	356009	-6033733	3820721	394260	-3426461	78300	83410	5110	0	620651	620651	0	118741	118741
Обсяг реалізації відповідно звітності (ф. №2), грн.		3550000																
Умовно-постійні витрати, грн.	3362842	3123614	-239228															
Умовно-змінні витрати, разом, грн.	5904370	1393080	-4511290	3647099	347034	-3300064	2242770	413409	-1829361	14502	57909	43407	0	537139	537139	0	37590	37590,4
Умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн./шт.				4,58	5,44	0,87	89,39	143,54	54,16	0,25	0,06	-0,19	0,41	0,43	0,02	0	X	X
Валовий прибуток, грн.	1021551	-966694	-1988245															
Валовий прибуток без урахування постійних витрат, грн.	4384393	2156920	-2227473	2742644	8975	-2733669	1577951	-19149	-1597100	63798	25502	-38297	0	83512	83512	0	81150,2	81150,2

Але сталося це за рахунок виробництва понад план виробів з найменшою ціною - продукції цеху №2 і ливарного цеху, які на початку року не планувалися як товарна продукція, бо були комплектуючими для виробництва інших цехів підприємства.

У другому кварталі, після виділення цеху №4 в окрему організаційну структуру - ТОВ «Сінус», комплектуючі, що поставляються до цього цеху, стали показувати в складі товарної продукції. Однак в грошовому вираженні (в оптових облікових цінах) обсяг фактично реалізованої продукції в порівнянні з плановим обсягом різко скоротився: при плані в 10288763 грн. фактичний її обсяг склав лише 1573070. Також негативно, хоча і набагато менш відчутно, на фактичний прибуток підприємства вплинула зміна умовно змінних витрат. За рахунок цього фактору прибуток ТОВ зменшився на 302570 грн. Причини такого відхилення більш детально проаналізовані далі, в підрозділі 2.4.

У той же час, позитивними факторами виявилися зміна цін і умовно постійних витрат. Тут варто зазначити, що позитивний вплив фактора зміни цін є наслідком існуючої в ТОВ практики планування. Справа в тому, що при плануванні облік обсягу реалізації ведеться підприємством за існуючими обліковими оптовими цінами, а не за тими цінами, за якими продукція може бути реально продана. Тобто, прогноз реальної виручки від реалізації продукції відсутній. Більш того, підприємством не ведеться і облік фактичної виручки від реалізації по кожному виду продукції - у фактичній калькуляції товарна продукція також відбивається тільки за оптовими обліковими цінами, а величина реально отриманої підприємством фактичної виручки від реалізації показується лише загальною сумою в офіційній звітності.

Така практика не дозволяє виявити відхилення прибутку за рахунок зміни цін по кожному виду продукції, групі продукції і цеху окремо, так як фактичний облік і планування ведуться в одних і тих же цінах - облікових оптових. Відхилення прибутку за рахунок зміни цін може бути отримано тільки в цілому по підприємству шляхом порівняння фактично отриманої за

період виручки від реалізації, відображеної в ф.№2, і обсягу реалізації, вираженого в облікових оптових цінах, який показаний у фактичній калькуляції.

Так як ціни реалізації практично завжди перевищують оптові ціни, то таке відхилення майже завжди буде позитивним. Зокрема, за перше півріччя 2020 року за рахунок перевищення фактичних цін реалізації за оптовими обліковими цінами прибуток ТОВ збільшився на 1976930 грн.

Додатково до фактору зміни цін віднесено відхилення прибутку в результаті подорожчання деяких видів продукції, відображеного в фактичній калькуляції. Загальна сума такого подорожчання склала 7084 грн.

Зміна умовно постійних витрат Компанії також позитивно вплинула на відхилення прибутку. Сума фактичних умовно постійних витрат склала за 6 місяців 2020 року 3123614 грн., а розрахована згідно з методикою планування підприємства їх планова величина була на 239:228 грн. більше.

Однак слід звернути увагу на методику планування цих витрат, яка застосовується ТОВ «Армат». По суті, при плануванні величина кожної з чотирьох статей умовно постійних витрат визначається у відсотках від основної заробітної плати робітників. Тобто, накладні витрати плануються таким же чином, як і змінні витрати - їх величина прямо пропорційна обсягам виробництва. Таким чином, при запланованому дуже великому обсязі виробництва накладні витрати також будуть дуже великі. Саме це і стало причиною перевищення планових накладних витрат над фактичними.

Вплив на результати діяльності підприємства змін всередині кожного окремого цеху детально будуть розглянуті далі.

На сумарний прибуток ТОВ в цілому вплинула і реалізація так званої «іншої продукції», виробництво якої в плані не враховувалося. До її складу входять різні послуги, які були надані цехами, а також інша дрібна продукція. Загальна сума реалізації іншої продукції за 6 місяців 2020 року склала 118741 грн. При цьому, від реалізації іншої продукції був отриманий валовий

прибуток без урахування постійних витрат в сумі 81150 грн., Що позитивно вплинуло на відхилення фактичного прибутку від планового.

Наочно вплив всіх цих факторів на відхилення прибутку як по підприємству в цілому, так і по кожному цеху окремо, представлено на рисунку 2.1.

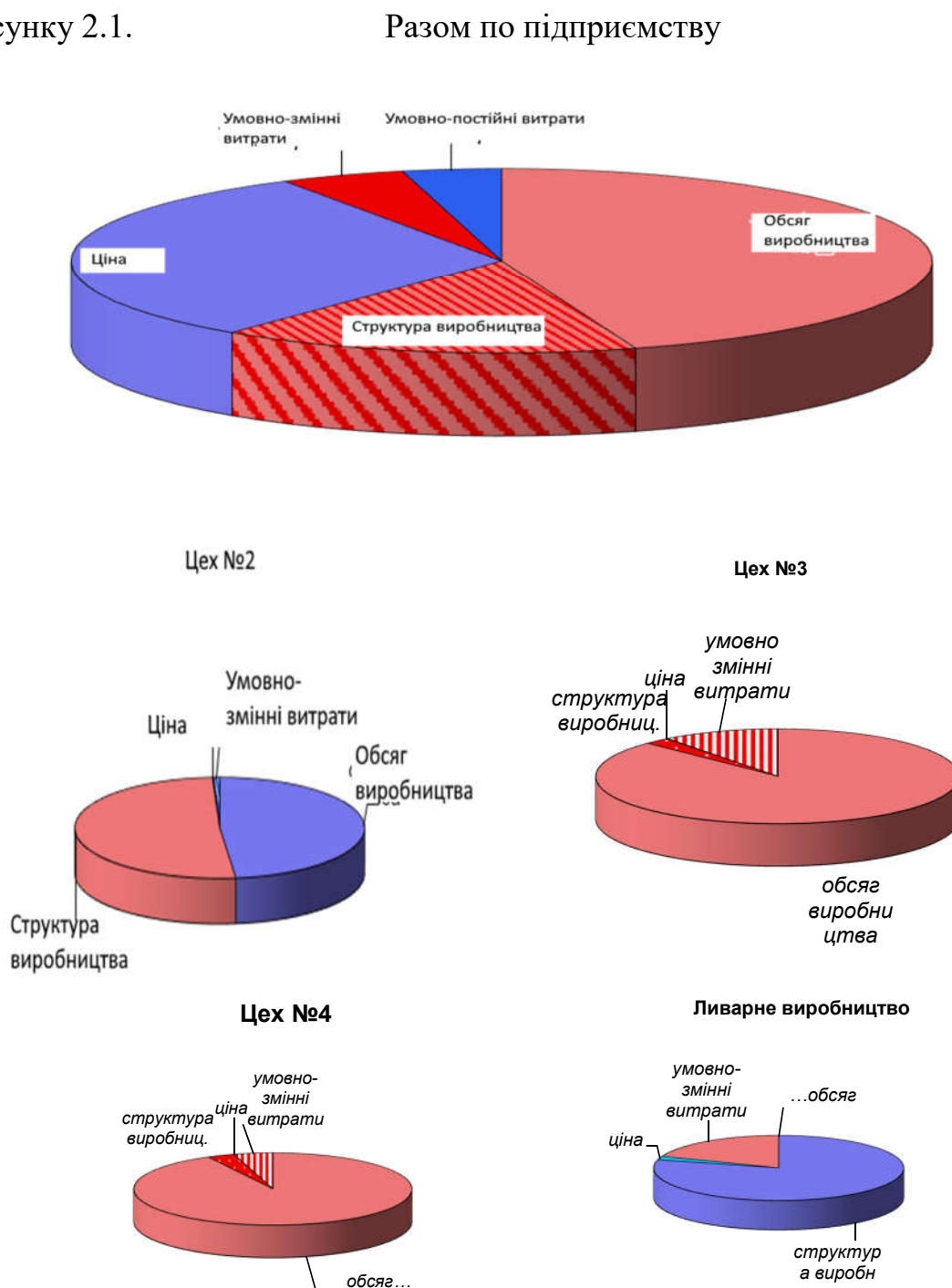


Рисунок 2.1 – Вплив позитивних (червоний колір) і негативних (синій колір) факторів на відхилення прибутку

Як видно з рисунка, в цілому по підприємству домінує негативний вплив на прибуток. По цехах №4 і №3 позитивний вплив на прибуток (за рахунок зміни ціни) практично невідчутно - всі інші фактори викликали дуже суттєве відхилення прибутку в бік його зменшення.

Лише по цеху №2 і по ливарному виробництву присутні фактори, що здійснюють більш-менш істотний вплив на позитивне відхилення прибутку. По цеху №2 - це зміна обсягу виробництва, а по ливарному цеху - зміна структури виробництва.

2.4 Аналіз прибутку по окремих цехах

Розглянемо тепер вплив на прибуток змін всередині кожного окремого цеху, що випускає товарну продукцію. Розрахунки проведені по цехам №4, №3, №2 та ливарному виробництву, Додатку А у таблицях А.1-А.2 представлені витяги з розрахунків за цехами №4 та №3.

Цех №4. Звертає на себе увагу дуже істотний розрив між плановими і фактичними обсягами виробництва. Навіть якщо врахувати, що у фактичних показниках відображений тільки обсяг реалізації за перший квартал, а планові показники відображають обсяг виробництва на перше півріччя, відхилення все одно занадто велике.

Фактичний обсяг реалізованої продукції, виражений в облікових оптових цінах, склав лише 5,6% від запланованого.

Відповідно до планових розрахунків, валовий прибуток без урахування постійних витрат по продукції, що випускається цехом №4, повинний був скласти за 6 місяців 2020 року 2742644 грн., фактично ж за перший квартал роботи цеху в складі підприємства він склав лише 8975 грн., тобто 0,3% від запланованого рівня.

Якщо розглядати чинники, що вплинули на настільки величезне відхилення прибутку, то домінуючим тут є зміна обсягу виробництва. За

рахунок цього фактору прибуток скоротився на 2523168 грн. Істотний вплив зробила також зміна структури виробництва - в результаті цього фактору прибуток скоротився на 87082 грн.

Зростання умовно змінних витрат на одиницю продукції в цілому по цеху №4, призвела до скорочення отриманого прибутку на 123767 грн.

Фактор зміни цін по суті відображає тільки подорожчання іншої продукції, яке було враховано у фактичній калькуляції підприємства і для розглянутого цеху склало дуже маленьку величину - 348 грн. Так як і в планових, і в фактичних розрахунках ТОВ товарна продукція враховувалася за одними і тими ж оптовими обліковими цінами, то відхилення прибутку за рахунок різниці між фактичними цінами реалізації і оптовими обліковими цінами по кожному окремому виду продукції і цеху визначити неможливо. Таке відхилення простежується тільки в цілому по підприємству.

Найбільше відхилення прибутку спостерігається по групі «клапан запірний муфтовий 15кч18п1» - тут воно склало - 1301353 грн. Головним фактором тут стало скорочення обсягу виробництва продукції цієї групи. За перший квартал 2020 року було вироблено лише 11% від запланованого на перше півріччя обсягу випуску в натуральному вираженні, а в оптових облікових цінах цей випуск склав навіть менше 9 %. Таким чином, скорочення обсягу виробництва викликало зменшення фактичного прибутку від планового на 1182196 грн. При цьому, зміна структури виробництва зробила позитивний вплив на прибуток - за рахунок цього фактора він зріс на 10556 грн. Причому, ця група продукції єдина по цеху №4, де зміна структури виробництва мала позитивний вплив на прибуток. Тобто позитивно вплинув той факт, що з запланованої питомої ваги цього клапана в загальному обсязі виробництва в 66%, він змінився фактично до 91%. Фактичні умовно змінні витрати в цілому по групі і по кожному виду продукції окремо перевищили норму, що призвело до недоотримання прибутку в розмірі 129713 грн.

Далі, виділяється група «клапан запірний фланцевий 15кч16п1». На цю групу відхилення прибутку склало -498751 грн. Тут, як і по всіх інших видах

продукції, це відхилення обумовлено, перш за все, зміною обсягу і структури виробництва.

По всіх виробках цеху №4, крім згаданого вище клапана запірною муфтового 15кч18п1, відхилення умовно змінних витрат позитивно вплинуло на прибуток. Іншими словами, фактично понесені умовно змінні витрати на одиницю продукції виявилися нижче планових. В цілому по цеху, скорочення умовно змінних витрат щодо норм за цими видами продукції (крім клапана марки 15кч18п1) дало приріст прибутку на 5946 грн.

Деякі товари, передбачені планом виробництва, практично не випускалися. Це клапан запірний фланцевий 15кч16п2, клапан зворотний підйомний 16кч11р, клапан зворотний підйомний 16ч3п, а також ряд інших товарів - трійники, косинці, муфти, контргайки. Також, є деякі види продукції, виробництво яких не планувалося, однак реалізація яких відображена в фактичній калькуляції - це головка вентиля ГВЧ Ду15мм, хомут малий для стільчика і ручка меблева. Причому виробництво двох останніх виробів хоча і незначно, але все ж негативно вплинуло на фактичний прибуток, так як умовно змінні витрати на одиницю продукції перевищили їх ціну.

Цех №3. Тут так само, як і по цеху №4, спостерігається значне скорочення фактичного обсягу виробництва від планового. За розглянутий період було випущено лише трохи більше 11% запланованого в натуральному вираженні обсягу або 10% при обліку продукції в оптових цінах.

Обсяг реалізації, виражений в оптових облікових цінах, за перше півріччя 2020 року становить на 3426461 грн. менше запланованого обсягу, а валовий прибуток без урахування умовно постійних витрат скоротився по цеху щодо його планової величини на 1597100 грн. При цьому слід зазначити, що з цього цеху, на відміну від інших цехів, спостерігається фактичний збиток навіть без урахування постійних витрат, який склав 19149 грн.

Як і у випадку з цехом №4, основною причиною відхилення стало скорочення обсягів виробництва, що спричинило зниження прибутку на

1396886 грн. Зміна структури виробництва також мало негативний вплив - за рахунок цього фактора прибуток зменшилася на 35932 грн.

В цілому по цеху, зміна умовно змінних витрат негативно вплинуло на прибуток і спричинило скорочення прибутку на 166013 грн.

Фактор зміни цін тут так само, як і за всіма іншими цехами, відображає тільки показане у фактичній калькуляції подорожчання іншої продукції, яка за 6 місяців 2020 року склала 1730 грн.

Що стосується окремих видів продукції, що випускаються цехом №3, то позитивне відхилення прибутку спостерігається тільки по групі фільтрів фланцевих. Справа в тому, що їх виробництво не було передбачено в плані, а фактичний їх випуск сумарно по всіх чотирьох марках в кількості 516 шт., дав валовий прибуток без урахування постійних витрат в розмірі 18153 грн.

Всі інші види продукції, які були передбачені планом виробництва, дали негативні відхилення прибутку. Найбільш істотне відхилення спостерігається по групі засувки клинових - тут фактичний прибуток виявився нижче планового на 653968 грн. На другому місці стоїть кран кінцевий 190, відсутність випуску якого при запланованому обсязі у розмірі 2900 шт. дало негативне відхилення прибутку на 164152 грн.

Всі негативні відхилення прибутку по кожній окремій групі продукції обумовлені, перш за все, скороченням обсягу виробництва. Цей фактор є домінуючим. Зміна структури виробництва, в основному, також мало негативний вплив. Винятком тут виявилися лише клапан запірний фланцевий 15ч14п і клапан запірний емальований 15ч94ем1 - зміна питомої ваги кожної з цих груп в загальному обсязі виробництва дало збільшення прибутку на 21428 грн. і 6637 грн. відповідно.

Що стосується умовно змінних витрат, то їх скорочення щодо планових величин спостерігається тільки по клапану зворотному підйимальному 16чбп Ду100мм, що дало позитивне відхилення прибутку на 365 грн. і по засувці клиновий Ду50мм - відхилення прибутку на 1507 грн. На всі інші види продукції спостерігається зростання умовно-змінних витрат на одиницю

продукції щодо встановлених для них норм. Найбільше відхилення прибутку за рахунок зростання умовно змінних витрат спостерігається по клапану запірному емальованому 15ч91ем2 Ду150мм - 36999 грн. Великі відхилення прибутку спричинило також зростання умовно змінних витрат по клапану запірному емальованому 15ч94ем1 Ду50мм, клапану нижнього спуску емальованому 15ч47ем1 Ду50мм і клапану запірному емальованому 15ч95ем1 Ду80мм.

Цех №2. Випуск товарної продукції цехом №2 планувався в дуже обмеженому асортименті (згони Ду15мм і Ду20мм), так як більша частина продукції цього цеху є комплектуючими для виробництва виробів інших цехів. Однак після виділення цеху №4 в окрему організаційну структуру комплектуючі, що поставляються до цього цеху, почали показувати в складі товарної продукції цеху №2. Таким чином, на суму валового прибутку без урахування постійних витрат, принесену цим цехом, позитивний вплив справила виробництво понад план шпинделів, прокладок, втулки сальника і кільця поднабівочного для клапанів 15кч18п1.

Закладений в план виробництва на перше півріччя 2020 року обсяг реалізації продукції цеху №2 в оптових цінах склав 78300 грн. Фактично ж, з випуском додаткових видів товарної продукції, обсяг реалізації за перше півріччя склав 83410 грн., Тобто перевищив плановий на 5110 грн. При цьому сума умовно змінних витрат всього по цеху склала 57909 грн. проти планових 14502 грн.

Якщо за планом валовий прибуток по цеху повинний був скласти 63798 грн., то фактично він склав 5502 грн., а відхилення - 38297 грн.

Основним фактором, що викликав негативне відхилення прибутку, стала зміна структури виробництва - в результаті прибуток скоротився на 998833 грн. Це стало наслідком дуже малого обсягу виробництва привабливого в сенсі генерування прибутку продукції (згону) проти планового обсягу при випуску крім виробничого плану продукції, що має набагато скромніші показники маржі.

Зростання обсягу виробництва в цілому по цеху позитивно вплинуло на валовий прибуток і дало його збільшення на 944806 грн.

Зміна умовно змінних витрат проти планових величин також мала позитивний вплив на прибуток - він збільшився на 13254 грн.

Фактор зміни цін, як і за всіма іншими цехами, тут також включає лише подорожчання іншої продукції, яке по цеху №2 склало 2477 грн.

З цієї продукції, виробництво якої планувалося (а це згони Ду15мм і Ду20мм), фактичні обсяги реалізації склали лише трохи більше 12% від плану. При цьому, згон Ду15мм не вироблявся взагалі, а згон Ду20мм був реалізований в кількості 7350 шт. при плані 29 000 шт. для кожного виду згону. Фактичний прибуток по цій групі продукції вийшла менше запланованого на 55327 грн.

При цьому, за рахунок зміни загального обсягу виробництва по цеху з урахуванням збереження запланованої структури виробництва, відхилення прибутку за цією групою продукції склало позитивну величину 944806 грн. Однак зміна загальної структури виробництва і, зокрема, питомої ваги згону в загальному обсязі, дало негативне відхилення прибутку - -1000500 грн.

Решта продукції цеху не планувалася до виробництва, проте виявлені фактичні обсяги її реалізації не завжди вели до позитивного відхилення прибутку. Якщо розглядати товари, то позитивний вплив на прибуток зробила лише поява в структурі виробництва шпинделів - воно викликало збільшення прибутку на 3989 грн. Також, зміна умовно змінних витрат на одиницю продукції по цій групі дало додатково 6914 грн. прибутку. При цьому варто відзначити, що економія умовно змінних витрат на одиницю продукції всередині цієї групи спостерігається по шпинделях всіх марок, крім марки 156 Зр Ду15-20, норм витрат на виробництво якої на підприємстві не знайшлося.

На всі інші види продукції - прокладки, втулки сальника і кільця - також спостерігається скорочення умовно-змінних витрат на одиницю продукції в порівнянні з нормами, що в кінцевому підсумку позитивно впливало на прибуток. Однак фактор зміни структури виробництва за всіма цими

продуктам мав негативне значення. Це стало наслідком того, що норми умовно змінних витрат на всі ці вироби перевищували їх ціну - тобто ця продукція за плановими показниками мала негативну маржу. В цілому, скорочення питомих фактичних змінних витрат за цією продукції дозволило ціною покрити їх і в результаті виробництва цієї продукції дало позитивну валовий прибуток в розмірі 3652 грн.

Ливарне виробництво. Підприємство не планувало виробництво товарної продукції Ливарного цеху. Вся продукція цеху прямувала на подальшу обробку в інші цехи заводу, в тому числі и в цех №4. Після виділення цього цеху в окрему організаційну структуру, продукція ливарного цеху, яка поставляється туди, стала враховуватися як товарна продукція. Тому, фактичний випуск товарної продукції ливарного виробництва є по суті тим обсягом, який був переданий створеному ТОВ у іншому кварталі 2020 року.

За цей період було реалізовано продукції на суму 620651 грн. за обліковими оптовими цінами. Умовно змінні витрати на цим обсягом склали 537139 грн., а валовий прибуток без урахування постійних витрат, відповідно, 83512 гривень.

На формування цього прибутку позитивно вплинула зміна структури виробництва (з нульового планованого випуску до фактично отриманих обсягів) - що принесло 107028 грн. При цьому, фактичні умовно змінні витрати перевищили встановлені норми, що вплинуло на прибуток у БК його зменшення на 26045 грн.

Фактор цін тут також відображає тільки подорожчання іншої продукції, яке становило 2529 грн.

Що стосується впливу окремих факторів по кожній групі продукції на формування загального валового прибутку цеху, то зміна структури виробництва по кожній групі продукції и обсягу виробництва для всіх виробів мало позитивний вплив на прибуток. Це свідчить про позитивну маржу, закладену в планові показники за всіма цими продуктам. Що ж стосується фактично одержаного валового прибутку без урахування постійних витрат по

кожній групі продукції, то виробництво корпусів клапана и гайок накидних 15кч18п1 було збитковим. Фактично збиток по цих групах склав 17383 грн. й 171 грн. відповідно. Найбільший негативний вплив на прибуток справила зміна умовно змінних витрат по корпусам клапана 15кч18п1 Ду15мм (-52760 грн.), Ду20мм (-15341 грн.) І Ду25мм (-13680 грн.). Зміна умовно змінних витрат спричинила негативний вплив на прибуток по всіх групах продукції, крім золотників. По групі золотників зміна умовно змінних витрат в цілому по групі призвело до збільшення прибутку на 66765 грн.

2.5 Аналіз умовно-змінних витрат

Так як відхилення фактичних умовно змінних витрат від планових спостерігається за багатьма видами продукції, то в цьому підрозділі вони проаналізовані детально. Зведені результати розрахунків в цілому по підприємству наведені в табл. 2.4. Більш детальна розшифровка відхилень витрат по кожному виду продукції показана в Додатку Б.

Також вплив різних чинників на відхилення умовно змінних витрат наочно представлено на рисунках 2.2 і 2.3.

Загальна сума фактичних умовно змінних витрат за перше півріччя 2020 року виявилась нижчою від їх планової величини на 4511290 грн., що викликано загальним скороченням обсягів виробництва щодо плану. Так, за рахунок зміни обсягів виробництва умовно змінні витрати відхилилися на - 4577134 грн., а за рахунок зміни їх величини на одиницю продукції загальна сума умовно змінних витрат збільшилася на 65845 грн. Тобто в цілому по підприємству спостерігається збільшення умовно змінних витрат на одиницю продукції. При цьому особливо велике відхилення в бік перевитрати за рахунок зміни витрат на одиницю продукції палива - 112461 грн.

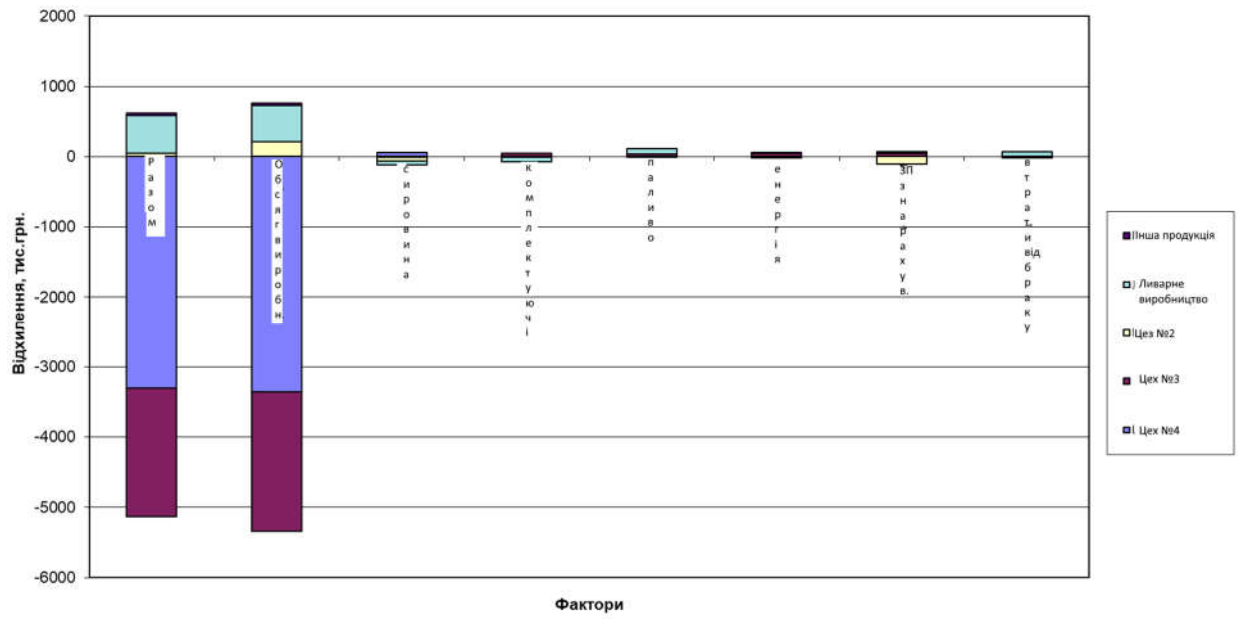


Рисунок 2.2 – Вплив різних факторів на відхилення умовно-змінних витрат

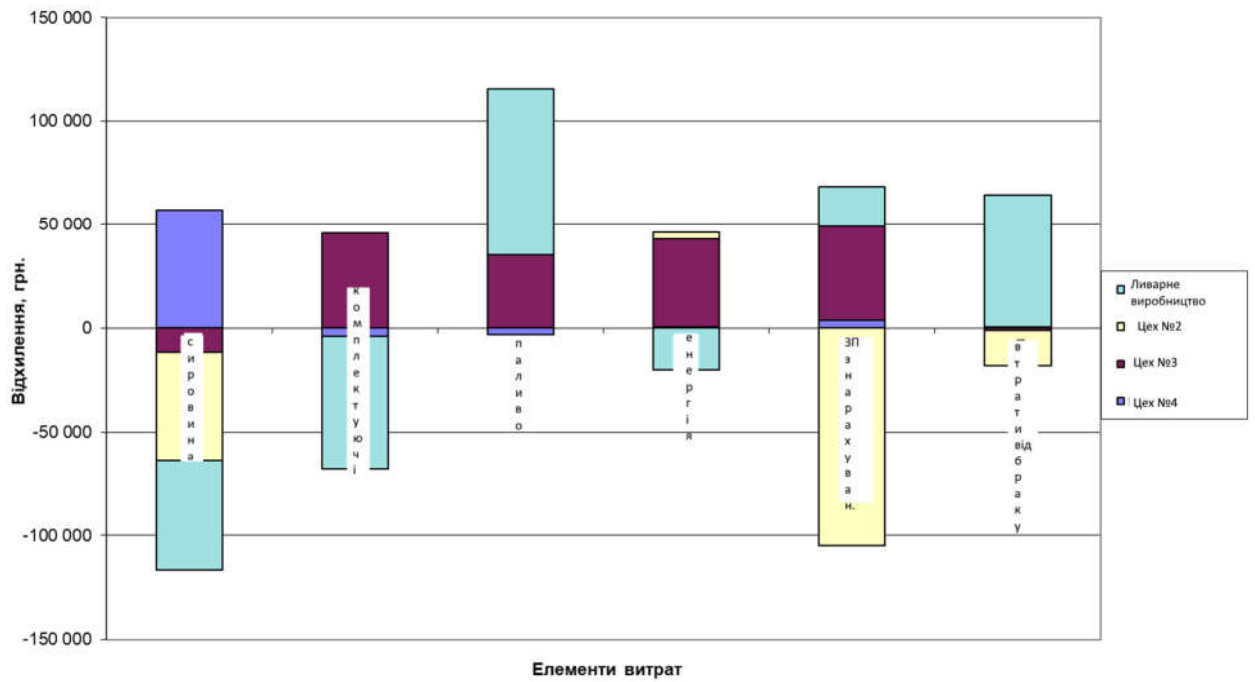


Рисунок 2.3 – Вплив різних елементів на зміни умовно-змінних витрат

Таблиця 2.4 – Вплив різних факторів на умовно-змінні витрати

Показники	Разом			Разом по цеху №4			Разом по цеху №3			Разом по цеху №2			Разом по ливарному виробництву			Інша продукція		
	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відх.	План	Факт	Відх.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Обсяг виробництва, шт.	880070	2233302	1353232	796980	63777	-733203	25090	2880	-22210	58000	916935	858935	0	1249710	1249710	0	X	
Умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн./шт.				4,58	5,44	0,87	89,39	143,54	54,16	0,25	0,06	-0,19	0,41	0,43	0,02			
- сировина і матеріали				2,94	3,84	0,89	47,13	43,06	-4,06	0,12	0,06	-0,06	0,22	0,18	-0,04			
- комплектуючі вироби				0,12	0,06	-0,06	8,63	24,52	15,89	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	-0,05			
- паливо				0,69	0,64	-0,05	9,89	22,15	12,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,06			
- енергія				0,02	0,03	0,01	8,12	22,88	14,77	0,00	0,00	0,00	0,06	0,04	-0,02			
- основна ЗП				0,24	0,29	0,05	4,54	14,62	10,08	0,07	0,00	-0,07	0,03	0,04	0,01			
- додаткова ЗП				0,06	0,07	0,01	1,13	3,65	2,51	0,02	0,00	-0,02	0,01	0,01	0,00			
- відрахування на соцстрах				0,11	0,10	-0,01	2,13	5,24	3,11	0,03	0,00	-0,03	0,01	0,01	0,00			
- втрати від браку				0,40	0,41	0,01	7,83	7,42	-0,41	0,02	0,00	-0,02	0,03	0,08	0,05			
Умовно змінні витрати, разом, грн.	5904370	1393080	-4511290	3647099	347034	-3300064	2242770	413409	-1829361	14502	57909	43407	0	537139	537139	0	37590	37590
- сировина і матеріали	3533138	669083	-2864055	2344094	244591	-2099503	1182374	124026	-1058348	6670	52906	46236	0	226188	226188	0	21372	21372
- комплектуючі вироби	312231	77373	-234857	95704	3851	-91853	216527	70613	-145914	0	0	0	0	2907	2907	0	2	2
- паливо	798242	190435	-607808	550188	41015	-509173	248054	63793	-184261	0	2	2	0	82084	82084	0	3541	3541
- енергія	219035	127622	-91413	15351	1679	-13672	203684	65904	-137780	0	3000	3000	0	52953	52953	0	4086	4086
- основная ЗП	305408	112894	-192513	187617	18501	-169115	113851	42098	-71753	3939	1212	-2728	0	45874	45874	0	5209	5209
- додаткова ЗП	76352	28224	-48128	46904	4626	-42279	28463	10509	-17954	985	303	-682	0	11461	11461	0	1325	1325
- відрахування на соцстрах	143160	40512	-102648	87945	6589	-81356	53368	15092	-38276	1847	432	-1414	0	16395	16395	0	2004	2004
- втрати від браку	516805	146938	-106426	319295	26182	-293113	196449	21374	-175075	1061	54	-1007	0	99276	99276	0	51	51

Також спостерігається перевитрата витрат на електроенергію і за втратами від браку - 25715 грн. і 46277 грн. відповідно.

Як видно з рисунка 2.2, вплив зміни обсягу виробництва на відхилення умовно змінних витрат є домінуючим. У порівнянні з цим фактором, відхилення за рахунок зміни витрати по різних елементах змінних витрат, є несуттєвими. Тому для більш чіткого уявлення картини впливу на величину умовно змінних витрат відхилень фактичних витрат за елементами від їх норм, вплив цих факторів показано у збільшеному масштабі на окремому рисунку 2.3.

Особливо суттєве відхилення умовно змінних витрат від планових в бік збільшення, за рахунок зміни їх величини на одиницю продукції, спостерігається по цеху №3. Тут це відхилення склало 155968 грн. Перевитрата спостерігалася за статтями «комплектуючі вироби», «енергія», «паливо», «заробітна плата».

При більш детальному розгляді продукції, що випускається цехом №3, виділяється особливо велике зростання умовно змінних витрат за рахунок зміни їх величини на одиницю продукції по клапанів запірним емальованим марок 15ч91ем2 Ду150мм і 15ч94ем1 Ду50мм.

За клапану марки 15ч91ем2 Ду150мм збільшення умовно змінних витрат на одиницю продукції привело до відхилення фактичних умовно змінних витрат від планових на 36999 грн. Найбільш істотне відхилення було викликано збільшенням витрат енергії (14267 грн.) і комплектуючих виробів (13514 грн.). За всіма іншими статтями також спостерігалася зростання, а економія тут була тільки за рахунок скорочення втрат від браку.

Якщо говорити про умовно змінні витрати на одиницю цієї продукції, то при нормі, оціненій в 545,84 грн., фактичні витрати склали 1350,17 грн., тобто спостерігається їх зростання майже в 2,5 рази.

Відхилення умовно змінних витрат по клапану марки 15ч94ем1 Ду50мм за рахунок зростання їх величини на одиницю продукції, склала 31516 грн. Тут також найбільш істотне відхилення дав зростання витрат на енергію - 13656

грн. Економія спостерігається за статтями «комплектуючі вироби» та «втрати від шлюбу».

Досить істотне зростання умовно змінних витрат на одиницю продукції спостерігається також по групах «клапан запірний фланцевий 15ч14п», «клапан запірний емальований 15ч95ем1», «клапан нижнього спуску емальований 15ч47ем1», «фільтр фланцевий». При цьому збільшення витрат за статтями сильно варіюється від групи до групи: якщо в групі фільтрів фланцевих найбільше зростання спостерігалось за статтею «сировина і матеріали», то по клапанів фланцевим 15ч14п - за статтею «комплектуючі вироби», а по клапанів емальованим 15ч95ем1 - за статтею «енергія». Все це свідчить про необхідність застосування індивідуального підходу до кожної групи продукції при перегляді норм витрат.

Зміна умовно змінних витрат на одиницю продукції по цеху №4 призвело до зростання загальної суми цих витрат щодо їх планової величини на 55181 грн. При цьому найбільше зростання було викликане зміною витрати на одиницю продукції сировини і матеріалів - 57009 грн.

Серед продукції цеху №4 виділяється група клапанів запірних муфтових 15кч18п1. Саме по ній спостерігається величезне зростання витрат сировини і матеріалів на одиницю продукції, що призвело до відхилення загальної суми умовно змінних витрат на 87423 грн. Це говорить про необхідність перегляду норм витрат сировини на все марки клапанів 15кч18п1.

У той же час, за всіма іншими продуктам витрата сировини і матеріалів на одиницю продукції був нижче планового.

Взагалі, по таких продуктах як клапан запірний фланцевий 15кч16п1, кран кульовий муфт. для газу 11кч34п1, клапан запірний фланцевий 15ч9п1, головка вентиляна ГВЧ Ду15мм, хомут малий для стільчика і ручка меблева спостерігається навіть економія за сумою умовно змінних витрат на одиницю продукції, хоча всередині, за деякими статтями, тут також іноді виявляється перевитрата.

По цеху №2 умовно змінні витрати на одиницю продукції в середньому скоротилися, що викликало економію загальної суми умовно змінних витрат по цеху на 171 349 грн. Однак таке усереднене скорочення викликане зміною структури виробництва і випуском більшої кількості малоцінних виробів.

В цілому по цеху спостерігається істотна економія сировини і матеріалів і заробітної плати на одиницю продукції. Однак по основній продукції цеху - згону марки Ду20, який випускався в першому півріччі, спостерігається перевитрата по нормі сировини і матеріалів в 1,6 рази. Також, перевитрата по заробітній платі спостерігалася за деякими марками шпинделів, прокладок, втулки сальника і кільцям.

Досить суттєвою по цеху є економія від скорочення витрат по втратах від браку - 16718 грн. Слід зазначити, що при наявності якоїсь величини норм витрат на втрати від браку практично з усіх розглянутих видів продукції цеху, фактично витрати на брак були списані тільки за шпинделя ст. Ду40-50. До того ж, списана величина була набагато нижче норми. Така ситуація говорить або про некоректне списання витрат по втратах від браку на різні види продукції (тобто, на продукцію, відпущену колишньому цеху №4 ці витрати не були списані), або про завищену величиною норм витрат за цією статтею.

За ливарному виробництву зростання умовно змінних витрат за рахунок зміни їх величини на одиницю продукції склало 26045 грн. Основна перевитрата спостерігається по паливу і втратам від браку 80153 грн. і 63539 грн. відповідно. Причому суттєве зростання втрат від браку спостерігається абсолютно по всіх виробках, хоча особливо високі відхилення за рахунок цього фактора спостерігаються по корпусу клапана 15кч18п1 Ду15мм, кришці клапана 15кч18п1 Ду15-20мм і корпусу клапана 15кч18п1 Ду20мм: 14 744 грн., 11 173 грн. і 10 932 грн. відповідно.

У той же час, спостерігається значна економія від скорочення витрат на сировину і матеріали абсолютно за всіма видами продукції цеху і витрат на комплектуючі вироби по групі золотників (особливо тут виділяється золотник клапана 15кч18п1 Ду 15-20мм). Загальна сума економії від зміни витрати на

одиницю продукції сировини і матеріалів склала 52350 грн., а комплектуючих виробів - 64365 грн.

В результаті аналізу прибутку підприємства можна відзначити, що, перш за все, існуюча на заводі система планування не дозволяє управляти діяльністю ТОВ. Виникла потреба у великому обсязі роботи не тільки, щоб привести планові і фактичні показники до порівнянного виду, але існувала навіть необхідність встановлювати деякі показники штучним шляхом.

Фактичне виробництво продукції має дуже суттєві відхилення від плану як за обсягами, так і за структурою.

За багатьма видами продукції спостерігаються дуже істотні відхилення фактично понесених змінних витрат на один виріб від планових норм, що негативно впливає на фінансові результати діяльності підприємства.

3 АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз обсягів виробництва показав, що ТОВ «Армат» має явну тенденцію до зниження обсягів випуску продукції. Виробничі потужності підприємства використовуються тільки на 2,7 %. Для відповіді на питання, скільки продукції підприємство має виробляти для того, щоб окупити всі понесені витрати, можна відповісти спираючись на результати аналізу беззбитковості.

В основі *аналізу беззбитковості* лежить класифікація витрат на постійні і змінні. Концепція беззбитковості служить для відповіді на питання: скільки одиниць товарів повинна продати фірма, щоб відшкодувати свої постійні витрати. Передбачається, що ціни досить високі, щоб компенсувати всі прямі (змінні) витрати і залишити маржу на покриття постійних витрат і на прибуток. Як тільки продано достатню кількість продукції, щоб накопичити необхідну для відшкодування постійних витрат суму маржі на покриття, маржа від кожної додатково проданої одиниці товару піде на формування прибутку. Як тільки постійні витрати відшкодовані контрибуцією від мінімально достатньої кількості проданих одиниць товару, прибуток зростає швидше, ніж обсяг продажів. Той же ефект зберігається і для згортання обсягу діяльності, через що прибуток падає, а збиток зростає прискореними темпами, швидше, ніж зменшується обсяг продажів.

Аналіз беззбитковості важливий при плануванні обсягів виробництва і обсягів продажів, тому що особі, що приймає рішення, він дає уявлення про нижнє порогове значення обсягів виробництва, необхідних для нормальної роботи підприємства. Якщо підприємство реалізовує продукцію в обсягах менших точки беззбитковості, то займатися цим бізнесом не має сенсу, тому що він не принесе прибутку.

У таблиці В.1 наведено розрахунок точок беззбитковості по цехам підприємства в розрізі наступних видів продукції:

- в цеху №4 - клапани запірні муфтові, клапани запірні фланцеві, крани шарові для газу;
- в цеху №3 – фільтри фланцеві, клапани, клапани емальовані, засувки;
- цеху №2 – шпинделі, прокладки;
- у ливарному виробництві - корпус клапана, гайки, кришки клапана, золотники, маховики.

Всю продукцію ТОВ умовно можна розділити на три групи.

До першої групи слід віднести ті види продукції, які приносять прибуток підприємству. Це крани кульові для газу (цех №4), золотники (ливарне виробництво). Виручка від їх реалізації покриває прямі витрати на їх виробництво, а решта маржи покриває постійні витрати і формує прибуток. Продукція цих видів виробляється вище точки беззбитковості і у цієї продукції існує певний запас міцності. Найвищий запас міцності має такий вигляд продукції, як крани кульові для газу - 49,21 % (482 шт.). Це означає, що цього виду продукції виробляється на 49,21 % більше, ніж необхідно для покриття всіх витрат на його виробництво, і ці 49,21 % формують прибуток підприємства. Золотники також мають високий запас міцності - 33,55 % (87962шт.).

Керівництво ТОВ по відношенню до продукції першої групи повинно проводити політику збільшення обсягів виробництва і реалізації, тому що виробництво саме цих видів продукції приносить прибуток.

До продукції другої групи відносяться клапани запірні фланцеві (цех №4), фільтри фланцеві, клапани, засувки (цех №3); шпинделі, прокладки (цех №3); кришки клапана, маховики (ливарне виробництво). Характерною рисою продукції цієї групи є те, що ця продукція виробляється з позитивною маржею на покриття, тобто покриває прямі витрати на виробництво, однак обсяги її виробництва менші за необхідну точку беззбитковості і покривається тільки частина постійних витрат.

У цьому випадку керівництву підприємства слід або збільшувати обсяги виробництва та реалізації, або керувати точкою беззбитковості, впливаючи на головні її чинники: ціну, постійні витрати і змінні витрати.

Таким чином, якщо об'єктивні чинники (наприклад відсутність попиту) не дозволяють збільшити обсяг виробництва і реалізації цих видів продукції, керівництву необхідно вести роботу по збільшенню ціни і зниженню витрат (скорочення накладних витрат, перегляд норм витрат сировини, допоміжних матеріалів та інших прямих витрат).

Так, група клапанів запірних фланцевих має позитивну маржу на покриття (17,82 грн.). Але цієї маржі не вистачає для покриття всіх постійних витрат. Тому підприємству необхідно збільшити обсяг виробництва і реалізації клапанів запірних фланцевих до 1358 одиниць (точка беззбитковості), щоб цей продукт не був збитковим. А кожен клапан, вироблений і проданий понад цю точку беззбитковості, буде формувати прибуток ТОВ.

Третя група - «вузькі місця» в номенклатурі виробленої ТОВ «Армат» продукції. До цієї групи належать клапани запірні муфтові в 4-му цеху, клапани в 3-му цеху, корпуси клапана і гайки в ливарному виробництві. Сума загальних витрат на виробництво цієї продукції в першому півріччі склала 2698505,06 грн., в той час як дохід від її продажу за обліковими цінами склав лише 781620,76 грн. Таким чином, при реалізації виробленої продукції підприємство зазнало збитків у розмірі 1916884,30 грн. Ці види продукції з'їдають весь потенціал ТОВ і генерують збитки. Витрати на їх виробництво значно перевищують виручку від їх реалізації. Встановлені ціни не покривають навіть прямі витрати на виробництво, не кажучи вже про значні постійні витрати. Економічний сенс величезних негативних величин точки беззбитковості цих видів продукції полягає в тому, що вони повинні дати сигнал керівництву підприємства: не можна виробляти даний продукт при сформованих цінах, обсягах та структурі витрат. Необхідно або збільшувати ціну, або знімати продукт з виробництва. Наприклад, для того, щоб виручка

від реалізації клапанів запірних муфтових покрила хоча б прямі витрати, необхідно підвищити ціну на 5 % (коефіцієнт покриття дорівнює -0,05). А для того, щоб реалізація цього продукту покрила всі свої витрати (не приносячи прибутку), ціна повинна дорівнювати 13,54 грн. (загальні витрати приймаємо рівними обсягу виробництва в гривнях і ділимо на обсяг виробництва в штуках: $788870,53 / 58280 = 13,54$). Заводська ціна на виріб - 5,28 грн., Тобто для покриття всіх витрат необхідно підвищити ціну в 2,5 рази.

Для покриття всіх витрат на виробництво продукції третьої групи необхідно встановити наступні ціни:

на клапани емальовані - 1 216,88 грн. (збільшити в 6 разів);

на корпус клапана - 4,39 грн. (збільшити в 3,7 рази);

на гайки - 0,326 грн. (збільшити в 1,5 рази).

Для того, щоб ця продукція приносила прибуток відповідно потрібно ще більше підвищити ціну.

Наскільки можливо таке підвищення цін повинна відповісти служба маркетингу. Якщо це неможливо, цю продукцію необхідно знімати з виробництва.

Оцінка чутливості бізнесу. Оцінку чутливості бізнесу ТОВ «Армат» проведемо до зовнішніх і внутрішніх економічних факторів виробництва, визначених економічних важелів, за допомогою яких фахівці підприємства зможуть управляти величиною валового прибутку ТОВ. Необхідною умовою ефективного управління даними важелями є використання результатів маржинального аналізу.

У таблиці В.2 представлені результати оцінки чутливості бізнесу до змін макроекономічних умов зовнішнього середовища і внутрішніх факторів виробництва, які впливають на рівень цін на продукцію, обсяги виробництва і реалізації, витрати на виробництво продукції.

Розрахунки виконані для умов зміни кожного з показників у бік покращання на рівне число відсотків.

Для розрахунків чутливості бізнесу були використані облікові ціни підприємства, існуючі обсяги реалізації, а також фактичні витрати на виробництво продукції.

Даний аналіз дозволив виявити найбільш вагомі фактори, за рахунок яких можна досягти зниження збитків підприємства на виробництво конкретного виду продукції в ситуації, що склалася, а в подальшому отримувати прибуток.

За результатами аналізу оцінки чутливості бізнесу продукція ТОВ розділена на дві групи:

1. Перша група - продукція, для якої валовий прибуток найбільш чутливий до зміни величини постійних витрат. У цій групі можна виділити наступні дві підгрупи:

– продукція, що має позитивну маржу і негативний прибуток клапан запірний фланцевий (цех №4), фільтр фланцевий, клапани, засувки (цех №3), кришка клапана (ливарне виробництво);

– продукція, що має негативні маржу і прибуток. Сюди потрапили клапан запірний муфтовий (цех №4), клапан емальований (цех №3), корпус клапана (ливарне виробництво). Для продукції цієї підгрупи на другому місці за силою впливу на прибуток виявилися змінні витрати. Вплив же ціни в даній групі товарів займає лише третю позицію, а вплив обсягів виробництва взагалі надає зворотний ефект на показник валового прибутку.

2. До другої групи включена продукція, де показник прибутку найбільш чутливий до коливань цін на реалізовану продукцію. Це кран кульовий (цех №4), шпindel, прокладка (цех №2), гайки, золотники, маховик (ливарне виробництво). Друге місце за силою впливу на рівень прибутку в даній групі займають обсяг виробництва (для прибуткових позицій з позитивною маржею) і змінні витрати (для збиткових позицій з позитивною маржею).

Класифікація дозволяє будувати роботу з управління прибутком підприємства в залежності від того, в яку групу (підгрупу) потрапила дана

продукція. При цьому зусилля спрямовуються саме на ті чинники, зміна яких дає найбільшу віддачу.

Так, головним завданням фахівців підприємства при управлінні прибутковістю продукції першої підгрупи є робота над зниженням постійних витрат, що відносяться на цю продукцію. Другим за силою впливу фактором в цій підгрупі є зміна цін на реалізовану продукцію. Сила наступних двох факторів (змінні витрати і обсяги виробництва) має досить слабкий вплив на показник валового прибутку.

По другій підгрупі, куди потрапили продукти з негативним прибутком і маржею, аналіз чутливості бізнесу виявив негативний вплив нарощування обсягів виробництва на показник валової прибутку - чим більший обсяг виробництва, тим більші збитки.

Другим по значущості чинником в цій підгрупі є зміна змінних витрат.

Тому з метою підвищення ефективності роботи підприємства, фахівцями ТОВ повинна вестися робота по зниженню умовно постійних і змінних витрат на виробництво продукції по даних товарах. Особливу увагу в цій підгрупі слід приділити обсягами виробництва продукції. Бо тут знаходяться продукти з негативною маржею, ні в якому разі не слід нарощувати обсяги виробництва за збитковими позиціями з негативною маржею. З графіків (рисунок 3.1 - 3.3) видно, що в даній ситуації, кожний наступний відсоток збільшення обсягів виробництва призведе до зниження рівня прибутку і збільшення збитків. Тому використання фактора - обсягу виробництва, недоцільно доти, поки розглянута продукція за рахунок зміни інших факторів не потрапить в розряд продуктів з позитивною маржею.

У другій групі зібрані товари, рівень збитковості яких не дуже високий, а також товари, що приносять прибуток і мають позитивну маржу.

Розглядаючи другу групу, бачимо, що показник валового прибутку найбільш чутливий до коливань цін на реалізовану продукцію.

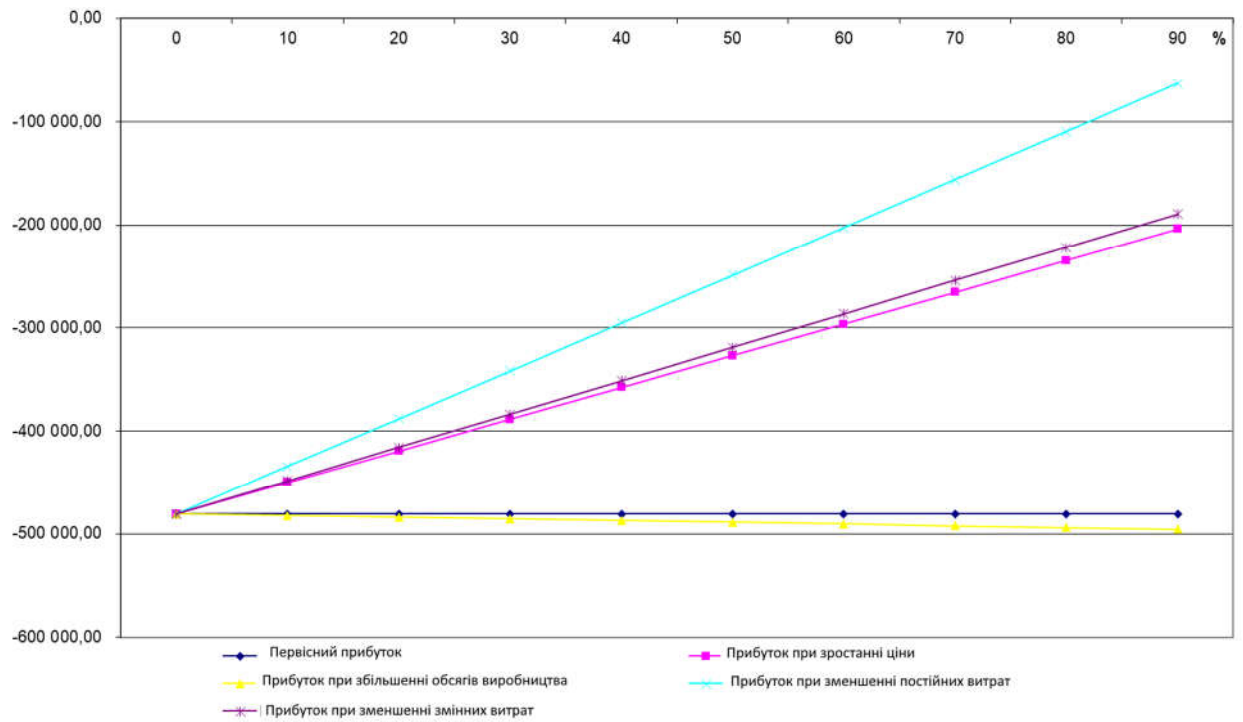


Рисунок 3.1 – Клапан запорний муфтовий (Цех №4)

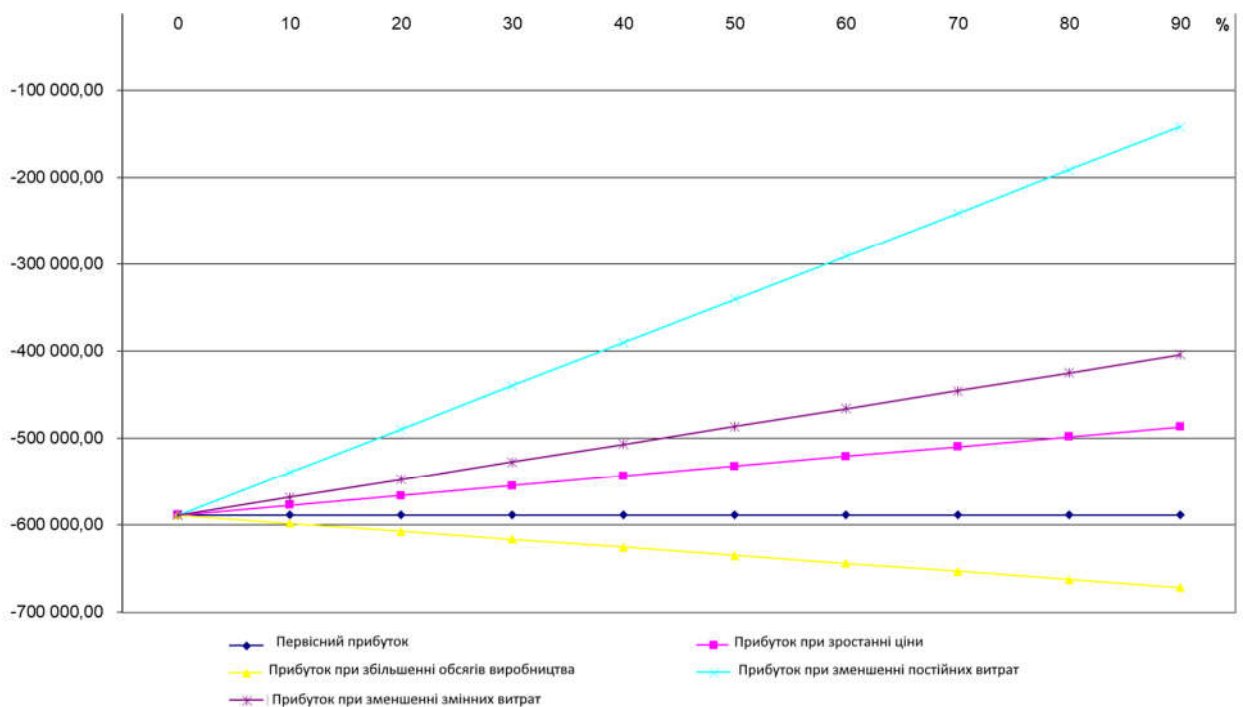


Рисунок 3.2 – Клапан емальований (Цех №3)

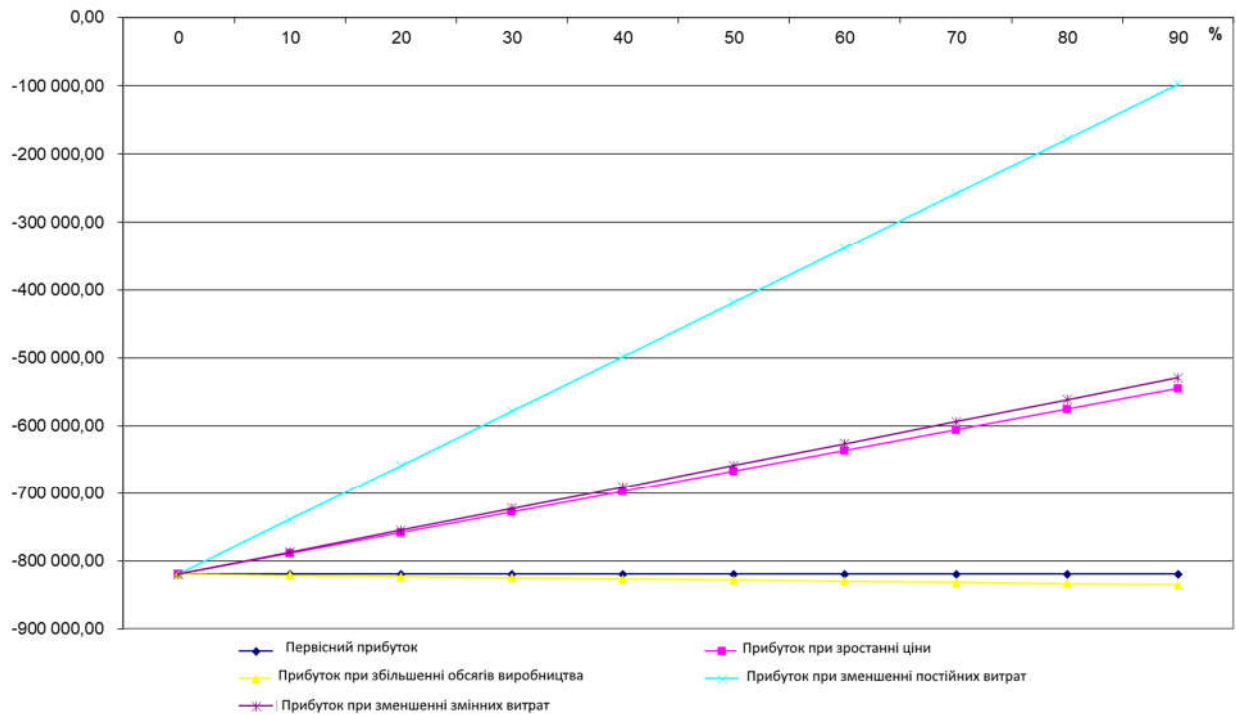


Рисунок 3.3 – Корпус клапана (Ливарне виробництво)

На другому місці за ступенем впливу - зміна обсягу виробництва (для продуктів з позитивною маржею і прибутком), а також до зміни змінних витрат на виготовлення продукції (для продуктів з позитивною маржею і негативним прибутком). Третій фактор, за рахунок якого можна впливати на прибутковість цих видів продукції, є величина умовно постійних витрат. Рівень впливу за рахунок цього фактора трохи нижче, ніж у попередніх, але, тим не менше, використання його в комплексі з іншими факторами дасть непогані результати.

Ситуацію в даній групі можна характеризувати як бажану в порівнянні з першою групою продукції. Розподіл сил факторів, що впливають на рівень прибутковості підприємства в даній групі характерно для здорової економіки.

Тому при виробництві продукції, що відноситься до другої групи, головним завданням фахівців підприємства має стати проведення гнучкої цінової політики та нарощування обсягів виробництва.

ВИСНОВКИ

За результатами магістерської роботи можна зробити наступні висновки.

Немає єдиного підходу у трактуванні поняття «прибуток». Ми під прибутком будемо розуміти чистий дохід, отриманий підприємством в процесі підприємницької діяльності, зменшений на суму всіх його витрат.

Основними функціями прибутку є :

- оцінка (характеризує ефективність діяльності);
- розподільча (інструмент розподілу доходу між підприємством і державою, підприємством і його працівниками, виробничою і невиробничою сферами);
- стимулююча (джерело стимулюючих фондів);
- відтворювальна (джерело розширеного відтворення).

На формування прибутку можуть впливати різні фактори: економічні, матеріально-технічні, адміністративні, соціальні, господарсько-правові, екологічні, ринково-маркетингові, організаційно-управлінські та ін.

При проведенні аналізу прибутку формалізованими методами можна використовувати такі прийоми аналізу, як горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз, порівняльний аналіз; трендовий аналіз; маржинальний аналіз. Маржинальний аналіз встановлює зв'язок між показниками виручки, прибутку, витрат і обсягу виробництва.

Ефективність та результативність здійснення господарської діяльності, прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства залежить від управління показниками фінансової системи, зокрема прибутком.

Основними задачами управління формуванням прибутку підприємства є такі: забезпечення максимізації розміру прибутку; забезпечення оптимальних пропорцій між прибутком і рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку та постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності, ліквідності та платоспроможності підприємства, підтримка інвестиційної привабливості.

У другому розділі на прикладі ТОВ «Армат», що займається випуском запірної арматури було проведено аналіз формування прибутку підприємства і факторів, що на нього вплинули.

Загальні показники прибутковості роботи підприємства аналізувались за 6 місяців 2020 року. Згідно з плановими розрахунками, сума валового прибутку по ТОВ в цілому за 6 місяців 2020 року повинна була скласти 1021551 грн. Однак фактично підприємство зазнало збитків у розмірі 966694 грн. Таким чином, відхилення фактичної величини прибутку від планової склало 1988245 грн., тобто майже 2 млн. грн.

Підприємство працює неефективно, отримує збитки (накопичені непокріті збитки минулих років на 01.07.2020 склали 6858 тис.грн), тому виникла потреба негайного вивчення факторів, що вплинули на формування прибутку. І далі розрахунки проводились не традиційним шляхом факторного аналізу, а за допомогою вивчення системи формування прибутку по окремим підрозділам підприємства, і окремим видам продукції за допомогою даних бухгалтерського обліку та маржинального аналізу.

Визначено велику кількість факторів (позитивних і негативних) по всьому підприємству і по його окремим підрозділам, що у кінцевому підсумку вплинули на підсумковий показник прибутку. В цьому ж розділі був проведений поелементний аналіз умовно-змінних витрат по кожному виду продукції, що дозволило виявити причини відхилення фактично понесених умовно-змінних витрат від їх запланованої величини.

Таким чином в результаті аналізу прибутку підприємства можна відзначити, що, перш за все, існуюча на підприємстві система планування не дозволяє ефективно управляти діяльністю ТОВ. Виникла потреба у великому обсязі роботи не тільки, щоб привести планові і фактичні показники до порівнянного виду, але існувала навіть необхідність встановлювати деякі показники штучним шляхом. Фактичне виробництво продукції має дуже суттєві відхилення від плану як за обсягами, так і за структурою.

За багатьма видами продукції спостерігаються дуже істотні відхилення фактично понесених змінних витрат на один виріб від планових норм, що негативно впливає на фінансові результати діяльності підприємства.

У третьому розділі було визначено точки беззбитковості випуску основних видів продукції підприємства та запропоновано заходи, які повинно провести керівництво підприємства для покращання формування прибутку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Аналіз взаємозв'язку обсягів виробництва, собівартості та прибутку: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.kneu.dp.ua/moodle-new/pluginfile.php/10472/mod_resource/content/0/6_Analiz_vzajemovz_jazku_obsjagiv_virobnictva_sobivartosti_ta_pributku.pdf
2. Бабіна Н. О. Антикризовий фінансовий контролінг як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / Н. О. Бабіна // Ефективна економіка. — 2014. — № 5.
3. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. / О. Я. Базілінська. — К. : ЦУЛ, 2009. — 328 с.
4. Барабаш А. П. Визначення сутності та поняття фінансового результату підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1297/1/pdf>
5. Блонська В.І., Венгжин О.Р.– Ефективне управління прибутком підприємства – основа його стратегічного потенціалу : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/21_17/160_Blo.pdf
6. Брадул О.М. Звіт про фінансові результати: значення та місце в системі фінансової звітності суб'єктів господарювання: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vktu/2011_28/67.pdf
7. Бланк И.А. Управление прибылью. 3-е изд. - М.: Ника-Центр, 2007. — 768 с.
8. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 256с.
9. Двоєзерська В.С. Шляхи вдосконалення методики формування бухгалтерського фінансового результату: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2011_6/files/EC611_28.pdf

10. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. -352с.
11. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.
12. Жихор О.Б., Петрухіна О.В. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття «прибуток»: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2011_2/part1/20.pdf
13. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / І. В. Жолнер. — К. : ЦУЛ, 2013. — 368 с.
14. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні": [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
15. Зінченко Н.В., Кравчук Н.М. Управління прибутковістю підприємства: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_30/Zinchen.pdf
16. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг: методи та інформаційні технології [Текст] / С. В. Івахненко, О. В. Мелих. — К. : Знання, 2009. — 319 с.
17. Іщенко Н.А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/33.pdf
18. Козак В.Є., Христич Г.О. Економічні результати як елемент оцінки діяльності підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_6_2/007-011.pdf
19. Конспект лекцій з курсу “Управлінський облік” (для студентів спец. 7.050106 “Облік та аудит”) / Укл.: О.Є. Власова: ХНАМГ, – Харків: 2005. –89 с.
20. Контролінг / Шепітко Г.Ф. Посібник (для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання).-К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2008. -136 с.

21. Кортикова О. А. Особливості складання звіту про фінансовий стан відповідно до вимог МСФЗ [Текст] / О. А. Кортикова // Наукові праці НДФІ. — 2013. — № 3 (60). — С. 157-163.

22. Косова Т. Д., Сухарев П. М., Ващенко Л. О. та ін. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 528 с.

23. Котькалова-Литвин І. В. Фінансовий інжиніринг як драйвер світової фінансової системи [Текст] / І. В. Котькалова-Литвин // Ефективна економіка. — 2014. — № 5.

24. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. — 2-ге вид. — К.: ЦУЛ, 2009. — 520 с. + Гриф МОН.

25. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 392 с.

26. Лахтіонова Л. А. Типи фінансової стійкості для компаній з незначними обсягами запасів відповідно до виду їх діяльності (внутрішній фінансовий аналіз) [Текст] / Л. А. Лахтіонова // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. — 2011. — Вип. 34. — С. 213-217.

27. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: «ХайТек Прес», 2008. — 336 с.

28. Манівчук Я.І. Мета і функції управління прибутком на підприємстві в сучасних ринкових умовах: [Електрон. ресурс] — Режим доступу:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2008_26/statti/3_7.htm

29. Мочаліна З.М., Поспелов О.В.. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів: [Електрон. ресурс] — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2011_98/221-227.pdf

30. Нагайчук В.В. Концептуальний підхід до управління якістю прибутку підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2013_2/62.pdf

31. Наказ №1524 Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності»: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=186164

32. Наказ Міністерства фінансів України від 01.11.2011 N 1379 Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1333-11>

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

34. Оксенюк Т.М. Прибуток як фінансовий результат діяльності в поглядах меркантилістів і фізіократів : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2013_2_1/155-157.pdf

35. Оксенюк Т.М.. Сутність фінансових результатів: еволюція формування: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011_5_2/083-087.pdf

36. Параскевич Л.В. Проблеми обліку фінансового результату промислового підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/123.pdf

37. Пігуль Н.Г. . Управління прибутком підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_28/10_28_11.pdf

38. Пірець Н.М, Панфілова Я.Б. Особливості обліку фінансових результатів згідно з національними та міжнародними стандартами. : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2013_62/statti/32.pdf

39. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

40. Плікус І. Й. Фінансовий аналіз як метод привентивного контролю в системі антикризового фінансового управління [Текст] / І. Й. Плікус, Ю. О. Високос // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2013. — №3. — С. 21-29.

41. Податковий кодекс України : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-vi>

42. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488с.

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>

46. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

47. Порядок подання фінансової звітності: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п>

48. Селіверстова Л. С. Фінансовий аналіз [Текст] : навч.-метод. посіб. / Л. С. Селіверстова, О. В. Скрипник ; За заг. ред. С.М. Безрутченка. — К. : ЦУЛ, 2013. — 274 с

49. Скалюк Р.В. Аналітичні інструменти оптимізації управління фінансовими результатами промислових підприємств : [Електрон. ресурс] –

Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2011_1/67.pdf

50. Скалюк Р.В. Особливості процесу кругообігу фінансового результату у господарській діяльності промислового підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vcndtu/2010_46/42.htm

51. Скалюк Р.В. Структура економічного механізму управління фінансовими результатами промислових підприємств : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2013_1/130-133.pdf

52. Скалюк Р.В. Якість фінансового результату господарської діяльності промислового підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2010_4/08st.pdf

53. Склярчук І.П. Організаційно-інформаційна модель управління прибутком підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2011_3/42.pdf

54. Тарасенко Н. В. Фінансовий аналіз [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Тарасенко, І. М. Вагнер. — Львів : Новий Світ-2000, 2009. — 208 + Гриф МОН. — (Вища освіта в Україні).

55. Устінова І.Г., Будіщева І.О., Домарадзька Г.С. Операційний аналіз як складова механізму управління прибутком підприємства : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8539/1/36.pdf>

56. Факторний аналіз прибутку на основі методу ланцюгової підстановки : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/10_85062.doc.htm

57. Фецович Т. Р. Формування фінансових результатів підприємств : [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_36/94.pdf

58. Фінансовий інжиніринг [Текст] : навч. посіб. / За ред. О.М. Сохацької. — К. : Кондор, 2011. — 660 с.

59. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посіб. / В. М. Боронос, І. Д. Скляр, І. М. Кобушко та ін. ; За заг. ред. В.М. Бороноса. — Суми : СумДУ, 2013. — 539 с.

60. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.

61. Фінансовий облік : навч. посіб. / За ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К. : ЦУЛ, 2010.

62. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

63. Чайковська О.В. Зміст і перспективні напрями фінансової діяльності підприємств : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tiru/2011_31_2/Chaykov.pdf

64. Чепурко В.В., Блажевич О.Г. Теоретичні аспекти управління прибутком підприємств : [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2013_5/04.pdf

Додаток А

Таблиця А.1 - Аналіз прибутку по цеху №4 (витяг)

Показники	Всього по цеху №4			Клапан запорний муфтовий 15кч18п1									Клапан запорний муфтовий 15кч18п1									Клапан запорний фланцевий 15кч16п1											
	План	Факт	Відхилення	Всього			Ду 15мм			Ду 20мм			Ду 25мм			Ду 32мм			Ду 40мм			Ду 50мм			Всього			Ду 32мм			Ду 40мм		
				План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення	План	Факт	Відхилення
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Обсяг виробництва, шт.	796980	63777	-733203	528000	58280	-469720	244000	20175	-223825	146000	30200	-115800	49000	7010	-41990	49000	895	-48105	20000	0	-20000	20000	0	-20000	30000	200	-29800	10000	0	-10000	10000	90	-9910
Питома вага у загальному обсязі, частка од.	1,00	1,00	0,00	0,66	0,91	0,25	0,31	0,32	0,01	0,18	0,47	0,29	0,06	0,11	0,05	0,06	0,01	-0,05	0,03	0,00	-0,03	0,03	0,00	-0,03	0,04	0,00	-0,03	0,01	0,00	-0,01	0,01	0,00	-0,01
Ціна одиниці, грн./од.	8,02	5,58	-2,44	6,50	5,28	-1,21	4,36	4,36	0,00	5,14	5,14	0,00	7,96	7,96	0,00	10,04	10,04	0,00	17,05	0,00	-17,05	19,69	0,00	-19,69	42,56	47,16	4,60	34,25	0,00	-34,25	42,28	42,28	0,00
Обсяг реалізації, грн.	6389742	356009	-6033733	3431080	307976	-3123104	1063840	87963	-975877	750440	155228	-595212	390040	55800	-334240	491960	8986	-482974	341000	0	-341000	393800	0	-393800	1276800	9432	-1267368	342500	0	-342500	422800	3805	-418995
Умовно-змінні витрати, разом, грн.	3647099	347034	-3300064	2146052	324301	-1821750	644371	87951	-556420	416234	144798	-271436	348862	56596	-292267	290309	34957	-255352	210090	0	-210090	236185	0	-236185	771635	3018	-768618	232418	0	-232418	246725	1200	-245525
Умовно-змінні витрати на один. продук. грн./од.	4,58	5,44	0,87	4,06	5,56	1,50	2,64	4,36	1,72	2,85	4,79	1,94	7,12	8,07	0,95	5,92	39,06	33,13	10,50	0,00	-10,50	11,81	0,00	-11,81	25,72	15,09	-10,63	23,24	0,00	-23,24	24,67	13,33	-11,34

Таблиця А.2 - Аналіз прибутку по цеху №3 (витяг)

Показники	Разом по цеху №3			Клапан зворотній підйомний 16чбп											
	План	Факт	Відхил.	Разом			Ду 65мм			Ду 80мм			Ду 100мм		
				План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Обсяг виробництва, шт.	25090	2879	-22211	720	56	-664	240	0	-240	240	0	-240	240	56	-184
Питома вага в загальному обсязі, частка од.	1,00	1,00	0,00	0,03	0,02	-0,01	0,01	0,00	-0,01	0,01	0,00	-0,01	0,01	0,02	0,01
Ціна одиниці, грн./шт.	152,28	136,94	-15,34	149,49	210,28	60,79	108,50	0,00	-108,50	129,70	0,00	-129,70	210,28	210,28	0,00
Обсяг реалізації, грн.	3820721	394260	-3426461	107635	11776	-95860	26040	0	-26040	31128	0	-31128	50467	11776	-38692
Умовно-змінні витрати, разом, грн.	2242770	413409	-1829361	35623	3495	-32128	8900	0	-8900	10181	0	-10181	16542	3495	-13047
Умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн./шт.	89,39	143,54	54,16	49,48	62,40	12,93	37,08	0,00	-37,08	42,42	0,00	-42,42	68,92	62,40	-6,52
Валовий прибуток без урахування постійних витрат, грн.	1577951	-19149	-1597100	72012	8281	-63731	17140	0	-17140	20947	0	-20947	33925	8281	-25644
Відхилення прибутку за причинами зміни:															
обсягу виробництва			-1396886			-63749			-17140			-20947			-26009
структури виробництва			-35932			-347									
цін			1730			0			0			0			0
умовно змінних витрат			-166013			365			0			0			365

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Аналіз умовно-змінних витрат по цеху №4 (витяг)

Показники	Разом по цеху №4			Клапан запорный муфтовый 15кч18п1											
				Разом			Ду 15мм			Ду 20мм			Ду 25мм		
	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.	План	Факт	Відхил.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Обсяг виробництва, шт.	796980	63777	-733203	528000	58280	-469720	244000	20175	-223825	146000	30200	-115800	49000	7010	-41990
Умовно змінні витрати на одиницю продукції, грн./шт.	4,58	5,44	0,87	4,06	5,56	1,50	2,64	4,36	1,72	2,85	4,79	1,94	7,12	8,07	0,95
- сировина і матеріали	2,94	3,84	0,89	2,72	3,94	1,22	1,77	3,43	1,66	1,89	3,64	1,76	5,25	6,30	1,05
- комплектуючі вироби	0,12	0,06	-0,06	0,00	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00
- паливо	0,69	0,64	-0,05	0,57	0,65	0,09	0,32	0,50	0,18	0,41	0,64	0,23	0,69	1,07	0,38
- енергія	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,01
- основна ЗП	0,24	0,29	0,05	0,23	0,29	0,06	0,17	0,25	0,08	0,17	0,27	0,10	0,31	0,42	0,11
- додаткова ЗП	0,06	0,07	0,01	0,06	0,07	0,01	0,04	0,07	0,02	0,04	0,07	0,02	0,08	0,10	0,03
- відрахування на соцстрах	0,11	0,10	-0,01	0,11	0,10	-0,01	0,08	0,09	0,00	0,08	0,10	0,02	0,15	0,15	0,01
- втрати від браку	0,40	0,41	0,01	0,35	0,45	0,09	0,23	0,00	-0,23	0,25	0,00	-0,25	0,63	0,00	-0,63
Умовно змінні витрати, разом, грн.	3647099	347034	-3300064	2146052	324301	-1821750	644371	87951	-556420	416234	144798	-271436	348862	56596	-292267
- сировина і матеріали	2344094	244591	-2099503	1437698	229676	-1208022	432612	69197	-363415	275356	110019	-165337	257250	44147	-213103
- комплектуючі вироби	95704	3851	-91853	0	1742	1742	0	0	0	0	1742	1742	0	0	0
- паливо	550188	41015	-509173	299300	38024	-261276	78080	10009	-68071	59860	19197	-40663	33810	7499	-26311
- енергія	15351	1679	-13672	11360	1679	-9681	4880	581	-4299	2920	870	-2050	980	202	-778
- основна ЗП	187617	18501	-169115	122534	16822	-105711	42470	5098	-37371	24349	8056	-16293	15185	2952	-12233
- додаткова ЗП	46904	4626	-42279	30633	4206	-26428	10617	1324	-9294	6087	1982	-4106	3796	736	-3060
- відрахування на соцстрах	87945	6589	-81356	57438	5985	-51452	19908	1742	-18166	11414	2933	-8480	7118	1059	-6059
- втрати від браку	319295	26182	-293113	187089	26168	-160921	55804	0	-55804	36248	0	-36248	30723	0	-30723
Відхилення умовно змінних витрат від планових величин за причинами:			-3300064			-1821750			-556420			-271436			-292267
1. зміни обсягів виробництва			-3355246			-1909173			-591092			-330136			-298954
2. зміни умовно змінних витрат на одиницю продукції, разом			55181			87423			34672			58700			6687
у т.ч. за рахунок зміни витрат на одиницю продукції:															
- сировини і матеріалів			57009			70984			33427			53061			7345
- комплектуючих виробів			-3808			1742			0			1742			0
- палива			-3013			4987			3553			6815			2662
- енергії			450			425			178			266			62
- основної ЗП			3488			3297			1587			3019			780
- додаткової ЗП			872			824			446			722			193
- відрахувань на соцстрах			-449			-355			96			572			41
- втрат від браку			631			5517			-4614			-7498			-4395

Таблиця Б.2 – Аналіз умовно-змінних витрат по цеху №3 (витяг)

Показники	Разом по цеху №3			Клапан обратный подъемный 16ч6п											
				Всего			Ду 65мм			Ду 80мм			Ду 100мм		
	План	Факт	Откл.	План	Факт	Откл.	План	Факт	Откл.	План	Факт	Откл.	План	Факт	Откл.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Обсяг виробництва, шт.	25090	2880	-22210	720	56	-664	240	0	-240	240	0	-240	240	56	-184
Умовно змінні витрати на одиницю продукції, грн./шт.	89,39	143,54	54,16	49,48	62,40	12,93	37,08	0,00	-37,08	42,42	0,00	-42,42	68,92	62,40	-6,52
- сировина і матеріали	47,13	43,06	-4,06	28,03	38,16	10,13	20,33		-20,33	23,76		-23,76	40,00	38,16	-1,84
- комплектуючі вироби	8,63	24,52	15,89	2,46	0,00	-2,46	2,06		-2,06	2,30		-2,30	3,01	0,00	-3,01
- паливо	9,89	22,15	12,26	11,43	10,65	-0,78	8,96		-8,96	10,07		-10,07	15,26	10,65	-4,61
- енергія	8,12	22,88	14,77	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
- основна ЗП	4,54	14,62	10,08	1,85	8,40	6,55	1,43		-1,43	1,47		-1,47	2,65	8,40	5,74
- додаткова ЗП	1,13	3,65	2,51	0,46	2,09	1,63	0,36		-0,36	0,37		-0,37	0,66	2,09	1,43
- відрахування на соцстрах	2,13	5,24	3,11	0,87	3,04	2,17	0,67		-0,67	0,69		-0,69	1,24	3,04	1,79
- втрати від браку	7,83	7,42	-0,41	4,38	0,07	-4,31	3,28		-3,28	3,76		-3,76	6,09	0,07	-6,02
Умовно змінні витрати, разом, грн.	2242770	413409	-1829361	35623	3495	-32128	8900	0	-8900	10181	0	-10181	16542	3495	-13047
- сировина і матеріали	1182374	124026	-1058348	20181	2137	-18044	4879		-4879	5702		-5702	9600	2137	-7463
- комплектуючі вироби	216527	70613	-145914	1770	0	-1770	494		-494	553		-553	723	0	-723
- паливо	248054	63793	-184261	8230	596	-7633	2150		-2150	2417		-2417	3662	596	-3066
- енергія	203684	65904	-137780	0	0	0	0		0	0		0	0	0	0
- основна ЗП	113851	42098	-71753	1333	470	-863	343		-343	353		-353	637	470	-167
- додаткова ЗП	28463	10509	-17954	333	117	-216	86		-86	88		-88	159	117	-42
- відрахування на соцстрах	53368	15092	-38276	625	170	-455	161		-161	166		-166	299	170	-129
- втрати від браку	196449	21374	-175075	3151	4	-3147	787		-787	902		-902	1462	4	-1458
Відхилення умовно змінних витрат від планових величин за причинами:			-1829361			-32128			-8900			-10181			-13047
1. зміни обсягів виробництва			-1985330			-32852			-8900			-10181			-12682
2. зміни умовно змінних витрат на одиницю продукції, разом			155968			724			0			0			-365
у т.ч. за рахунок зміни витрат на одиницю продукції:															
- сировини і матеріалів			-11695			567			0			0			-103
- комплектуючих виробів			45759			-138			0			0			-169
- палива			35320			-44			0			0			-258
- енергії			42524			0			0			0			0
- основної ЗП			29029			367			0			0			322
- додаткової ЗП			7241			91			0			0			80
- відрахувань на соцстрах			8966			121			0			0			100
- втрат від браку			-1175			-241			0			0			-337

Додаток В

Таблиця В.1 – Точки безбитковості за окремими видами продукції

		Клапан запірний муфтовий	Клапан запірний фланцевий	Кран шаровий муфт для газу	Фільтр фланцевий	Клапани	Клапани емальовані	Задвижки
Обсяг виробництва	шт	58 280	1 037	980	516	362	577	1 294
Ціна одиниці	грн	5,28	32,05	9,65	107,84	194,75	196,50	118,24
VC на одиницю	грн	5,56	14,23	3,78	72,66	130,12	355,61	95,54
Обсяг виробництва	грн	307 976,40	33 234,39	9 453,40	55 645,32	70 499,90	113 381,14	153 002,95
Витрати загальні - разом	грн	788 870,53	57 629,67	6 624,43	121 283,89	118 597,59	702 143,50	635 639,46
у т.ч.: постійні	грн	464 569,08	42 871,89	2 919,66	83 791,31	71 494,42	496 958,77	512 011,43
змінні	грн	324 301,45	14 757,78	3 704,77	37 492,58	47 103,17	205 184,73	123 628,03
ВСМ на одиницю	грн	-0,28	17,82	5,87	35,18	64,63	-159,11	22,70
k покриття		-0,053	0,556	0,608	0,326	0,332	-0,810	0,192
Точка безбитковості	шт	-1 658 499,41	2 406,19	497,73	2 381,81	1 106,18	-3 123,46	22 554,71
Запас прочності	шт		-1 369,19	482,27	-1 865,81	-744,18		-21 260,71
	%		-132,03	49,21	-361,59	-205,57		-1 643,02

		Шпінделі	Прокладки	Корпус клапана	Гайки	Кришки клапана	Золотники	Маховики
Обсяг виробництва	шт	249 574	285 800	255 991	254 929	216 591	262 160	258 950
Ціна одиниці	грн	0,18	0,05	1,19	0,217	0,59	0,36	0,13
VC на одиницю	грн	0,14	0,05	1,26	0,218	0,48	0,08	0,13
Обсяг виробництва	грн	46 073,28	15 211,00	304 824,74	55 438,48	127 783,14	93 827,26	34 671,10
Витрати загальні - разом	грн	61 100,48	16 184,60	1 124 278,93	83 212,11	468 793,35	69 585,25	58 047,42
у т.ч.: постійні	грн	25 929,71	3 006,16	802 071,16	27 594,11	365 405,23	48 008,50	24 903,35
змінні	грн	35 170,77	13 178,44	322 207,77	55 618,00	103 388,12	21 576,75	33 144,07
ВСМ на одиницю	грн	0,04	0,01	-0,07	-0,0007	0,11	0,28	0,01
k покриття		0,237	0,134	-0,057	-0,003	0,191	0,770	0,044

Точка безбитковості	шт	593 568,05	422 699,26	-11 811 692,05	-39 185 261,44	3 244 247,54	174 198,21	4 223 048,94
Запас прочности	шт	-343 994,05	-136 899,26			-3 027 656,54	87 961,79	-3 964 098,94
	%	-137,83	-47,90			-1 397,87	33,55	-1 530,84

Таблица В.2 - Разраунок оцінки чутливості бізнесу підприємства (витяг)

Найменування	Зміни факторів, %									
	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
<i>Клапан запірний муфтовий</i>										
Первісний прибуток	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894	-480894
Прибуток при зростанні ціни	-480894	-450096	-419299	-388501	-357704	-326906	-296108	-265311	-234513	-203715
Прибуток при збільшенні обсягів виробництва	-480894	-482527	-484159	-485792	-487424	-489057	-490689	-492322	-493954	-495587
Прибуток при зменшенні постійних витрат	-480894	-434437	-387980	-341523	-295066	-248610	-202153	-155696	-109239	-62782
Прибуток при зниженні змінних витрат	-480894	-448464	-416034	-383604	-351174	-318743	-286313	-253883	-221453	-189023
<i>Клапан запірний фланцевий</i>										
Первісний прибуток	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395	-24395
Прибуток при зростанні ціни	-24395	-21072	-17748	-14425	-11102	-7778,1	-4454,6	-1131,2	2192,23	5515,67
Прибуток при збільшенні обсягів виробництва	-24395	-22548	-20700	-18852	-17005	-15157	-13309	-11462	-9614	-7766,3
Прибуток при зменшенні постійних витрат	-24395	-20108	-15821	-11534	-7246,5	-2959,3	1327,85	5615,04	9902,23	14189,4
Прибуток при зниженні змінних витрат	-24395	-22920	-21444	-19968	-18492	-17016	-15541	-14065	-12589	-11113
<i>Кран шаровий</i>										
Первісний прибуток	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97	2828,97
Прибуток при зростанні ціни	2828,97	3774,31	4719,65	5664,99	6610,33	7555,67	8501,01	9446,35	10391,7	11337
Прибуток при збільшенні обсягів виробництва	2828,97	3403,83	3978,7	4553,56	5128,42	5703,29	6278,15	6853,01	7427,87	8002,74

Прибуток при зменшенні постійних витрат	2828,97	3120,94	3412,9	3704,87	3996,83	4288,8	4580,77	4872,73	5164,7	5456,66
Прибуток при зниженні змінних витрат	2828,97	3199,45	3569,92	3940,4	4310,88	4681,36	5051,83	5422,31	5792,79	6163,26
<i>Фільтр фланцевий</i>										
Первісний прибуток	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639	-65639
Прибуток при зростанні ціни	-65639	-60074	-54510	-48945	-43380	-37816	-32251	-26687	-21122	-15558
Прибуток при збільшенні обсягів виробництва	-65639	-63823	-62008	-60193	-58377	-56562	-54747	-52932	-51116	-49301
Прибуток при зменшенні постійних витрат	-65639	-57259	-48880	-40501	-32122	-23743	-15364	-6984,7	1394,48	9773,61
Прибуток при зниженні змінних витрат	-65639	-61889	-58140	-54391	-50642	-46892	-43143	-39394	-35645	-31895